

**Lokalna
diagnoza
zapotrzebowania
na zdeinstytucjonalizowane
usługi społeczne
w gminie Szemud**

Szemud, wrzesień 2025r.

Spis treści

Wstęp	3
Definicja usług społecznych	4
Cel diagnozy	5
Podstawowe informacje o gminie Szemud	7
Sytuacja demograficzna	9
Rynek pracy	12
Przedsiębiorczość	12
Rolnictwo	14
Gospodarka komunalna	17
Szkolnictwo	19
Kultura, sport i rekreacja	20
Bezpieczeństwo publiczne	22
Ochrona zdrowia	24
Pomoc społeczna	24
Klienci pomocy społecznej, przyczyny korzystania ze wsparcia OPS	33
Realizowane działania w sferze pomocy społecznej	38
Określenie podstawowych problemów społecznych	41
Niepełnosprawność	42
Ubóstwo	43
Długotrwała i przewlekła choroba ze szczególnym uwzględnieniem starości	45
Trudności w funkcjonowaniu rodzin	48
Podsumowanie	51
Rekomendowane działania	52
Zintegrowane usługi społeczne	52
Usług społeczne świadczone na rzecz osób zależnych	52
Usługi świadczone na rzecz opiekunów osób zależnych i niesamodzielnych	53
Usługi świadczone na rzecz rodziny zagrożonej kryzysem i wykluczeniem społecznym	53
Źródła	56

Wstęp

Lokalna diagnoza zapotrzebowania na usługi społeczne w gminie Szemud (dalej diagnoza) powstała w celu określenia potrzeb społecznych mieszkańców tej gminy zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem rodziny w kryzysie, seniorów, osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów. Wnioski i rekomendacje z diagnozy mają posłużyć przygotowaniu projektów, których podstawowym celem będzie zwiększenie dostępu do zdeinstytucjonalizowanych i spersonalizowanych usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności skierowanych do osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

(Zintegrowane konkursy: Priorytet 5 Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (EFS+), Działanie FEPM.5.18. Usługi społeczne i zdrowotne oraz Działanie FEPM.6.04 – Infrastruktura Społeczna w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027).

Lokalna diagnoza przedstawia najważniejsze problemy oraz prezentuje wyzwania społeczne gminy Szemud w zakresie świadczenia lokalnych usług społecznych dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Analiza uwzględnia czynniki demograficzne, stan zdrowia, poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego wybranych grup interesariuszy. Dokument zawiera mapę potrzeb oraz prezentuje zasoby instytucjonalne i społeczne w zakresie wsparcia rodziny, seniorów, osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Diagnoza ma być odpowiedzią na pytanie jakie cele należy wyznaczyć i jakie działania podjąć aby odnieść długofalowe korzyści dla lokalnych społeczności. W opracowaniu przytoczono dane statystyczne określające sytuację społeczno-gospodarczą gminy oraz przedstawiono wyniki prac pracowników socjalnych i instytucji pomocowych działających na terenie gminy.

Diagnozę przygotowano na podstawie analizy desk research przeprowadzonej w oparciu o dostępne dokumenty planistyczne (strategie i raporty) oraz materiały źródłowe i analizy danych statystycznych. Pierwotne dane statystyczne zostały zaczerpnięte z Banku Danych Lokalnych z Głównego Urzędu Statystycznego (okres badawczy 2021-2023) i Raportów o Stanie Gminy za rok 2021, 2022 i 2023. Wykorzystano również dane ilościowe zawarte w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2021, 2022 i 2023 oraz w sprawozdaniach z działalności za rok 2021, 2022, 2023 i 2024 przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szemudzie.

Rekomendacje z diagnozy są tożsame z wnioskami i celami szczegółowymi dokumentów strategicznych opracowany w sposób oddolny i wielosektorowy tj. Strategia Rozwoju Gminy Szemud 2010-2025 oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych OPS na lata 2021-2030.

Lokalna diagnoza zapotrzebowania na usługi społeczne została przyjęta do wdrożenia i realizacji przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szemudzie uchwałą Rady Gminy Szemud.

Definicja usług społecznych

Usługi społeczne to wszelkie działania, czynności skierowane na człowieka, których celem jest kształtowanie i wzbogacanie jego zasobów fizycznych i intelektualnych, w wyniku których oddziaływania tworzy się kapitał ludzki. Są to społecznie użyteczne czynności człowieka (zespołu ludzi) skierowane na innego człowieka (inny zespół ludzi), których efekt jest niematerialny, związany z miękkimi dziedzinami życia.

Usługi te są zorientowane na osobę, przeznaczone do zaspokajania życiowych potrzeb człowieka, zwłaszcza potrzeb słabszych grup w społeczeństwie. Mają zapewniać ochronę przed ogólnymi i szczególnymi zagrożeniami dla życia oraz pomagać w realizacji osobistych wyzwań, jak również wspierać w sytuacjach kryzysowych. Mają też pełnić rolę zapobiegawczą i integrować społecznie członków populacji, niezależnie od ich stanu posiadania czy dochodów, a także przyczyniać się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia i tworzenia równych szans dla wszystkich, zwiększając tym samym zdolność jednostek do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

W ujęciu horyzontalnym w/w usługi to wszystkie działania, które zajmują się społecznymi potrzebami obywateli tj. usługi opieki zdrowotnej, edukacja, usługi opiekuńcze, usługi mieszkaniowe, usługi zatrudnieniowe i wyspecjalizowane usługi dla różnych grup docelowych.

W ujęciu lokalnym to świadczenia odnoszące się głównie do opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi oraz do wyspecjalizowanych usług związanych z pracą socjalną. Usługi społeczne są integralną częścią systemu funkcjonowania społeczeństw, a ich realizacja należy do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Cel diagnozy

Jak pokazują wyniki okresowych badań demograficznych społeczeństwo polskie ewoluuje w kierunku społeczeństwa, w którym coraz większy udział liczebny stanowią osoby starsze. Starzenie się społeczeństw, wynikające z wydłużania się średniej trwania życia i zmniejszenia stopy urodzeń, stanowi najbardziej charakterystyczną cechę demograficzną populacji wielu krajów. Wskaźniki demograficzne opisujące długość życia społeczeństwa jednoznacznie wskazują na systematyczny wzrost życia średniego wieku obywateli w państwach rozwiniętych. Blisko 24 % populacji to seniorzy w wieku 60+. Stałej pomocy oraz regularnej opieki w Polsce wymaga 1,7 miliona osób w wieku 65+. Na milion Polaków 42 osoby nie są samodzielne. Brak samodzielności nie oznacza tylko pielęgnacji, ale też wsparcie i dozór w czynnościach domowych, zapewnienie towarzystwa i poświęcenie uwagi. Zaniedbanie któregośkolwiek z działań prowadzi do wykluczenia i alienacji społecznej.

Problem ten szczególnie jest widoczny w gminach wiejskich. Na tych obszarach oferta wsparcia osób niesamodzielnych w zakresie pielęgnacji, profilaktyki i aktywizacji jest bardzo słabo rozwinięta.

Usługi społeczne realizowane przez sektor organizacji pozarządowych nie mają struktury kompleksowej ani też zapewnionej ciągłości finansowej. Przyczynia się do tego, że są to działania doraźne i nieefektywne. Pomoc instytucjonalna świadczona jest w sposób tradycyjny i rozdrobniony. Wyraźnie odczuwa się brak rozwiązań systemowych, które mogłyby wykorzystywać istniejącą infrastrukturę techniczną instytucji pomocy społecznej z nowymi elementami animacji środowiskowej tj. potencjał organizacji pozarządowych w zakresie promocji wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej.

Do czynników sprzyjających starzeniu się populacji Polaków należą również procesy migracyjne. Bezpośrednio po akcesji Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku i w latach następnych Polskę opuściło około 2,5 mln osób, z czego zdecydowana większość to osoby młode. 80% z nich przebywa za granicą co najmniej 12 miesięcy. Osoby te zaliczane są do emigrantów długookresowych. Ich więzi i relacje z pozostawionymi w Polsce bliskimi ulegają rozluźnieniu lub całkowitemu odseparowaniu. Są to osoby w wieku produkcyjnym, które najczęściej w kraju pozostawiają swoją bezpośrednią rodzinę – żonę, dzieci oraz rodziców/bliskich w wieku 60+.

W środowiskach wiejskich istnieje kulturowa tradycja rodzin wielopokoleniowych, które mieszkając razem opiekują się sobą wzajemnie. Panuje przekonanie, że korzystanie z usług opiekuńczych jest stygmatyzujące i traktowane jako ostateczność. Niestety migracja zarobkowa zaburzyła strukturę rodzin oraz rozluźniła więzi międzypokoleniowe. Co czwarte gospodarstwo domowe seniorów w Polsce zamieszkiwane jest przez osobę samotną, nieposiadającą rodziny (lub odizolowaną od niej). Często też stroniącą od przyjaciół i znajomych.

Kolejną przyczyną starzenia się społeczeństwa jest utrzymujący się od 2012 roku kryzys demograficzny. Najnowsze dane pokazują, że liczba ludności na koniec 2023 roku w Polsce wyniosła 37,635 mln. osób, co oznacza spadek o 131 tys. osób.

Na zmiany te w ostatnich latach wpływa przede wszystkim przyrost naturalny, który od 2013 r. pozostaje ujemny. Z danych wynika też, że w 2023 roku zarejestrowano 272 tys. urodzeń żywych i jest to najniższa liczba urodzeń zanotowana w całym okresie powojennym. Przyczyną tego stanu jest zmiana priorytetów życiowych (osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia i stabilizacji ekonomicznej) oraz brak edukacji nt. świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa.

Bardzo ważnym elementem tworzenia zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych jest tworzenie stałych partnerstw na poziomie jednostek gminnych i współpracujących z nimi organizacji społecznych. Współpraca między instytucjami pozwoli wypracować narzędzia i procedury, które wypróbowane zostaną w różnych sytuacjach społecznych. Zaangażowanie lokalnych organizacji społecznych umożliwi oddolne zdefiniowanie potrzeb i oczekiwań społecznych. Zakłada się, że zaproponowane rozwiązania w optymalny sposób będą odpowiadać na trafnie zdiagnozowane potrzeby.

Lokalna diagnoza zapotrzebowania na zdeinstytucjonalizowane usługi społeczne przedstawia opis zbiorowości rodzin zagrożonych kryzysem, seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów z terenu gminy Szemud i prezentuje dane dotyczące sytuacji życiowej, warunków egzystencji oraz przeżywanych trudności życia codziennego.

Diagnoza ma na celu przygotowanie odpowiednich rozwiązań instytucjonalnych oraz programów społecznych skierowanych do w/w grup interesariuszy.

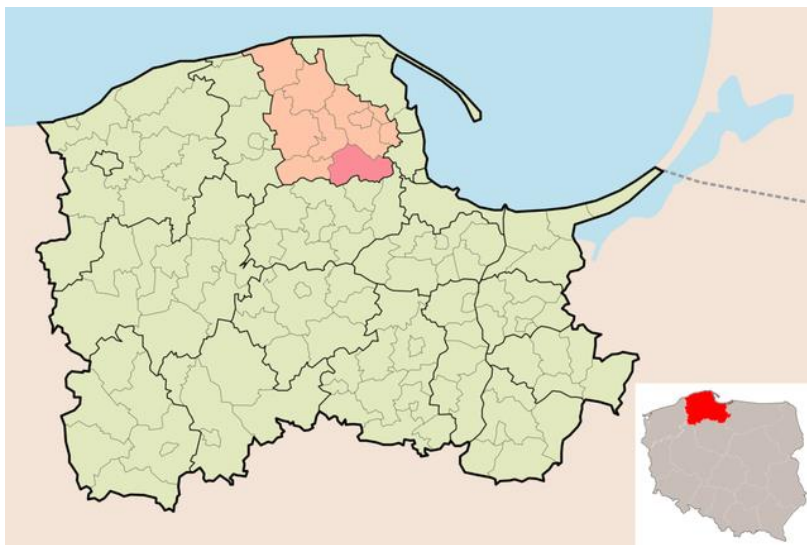
Dokument obejmuje zagadnienia dotyczące:

- zdrowia i korzystania z usług medycznych;
- miejsca zamieszkania, sytuacji mieszkaniowej i materialnej;
- sprawności i funkcjonowania w zakresie czynności dnia codziennego;
- sytuacji rodzinnej;
- samotności i odczuwanego osamotnienia;
- integracji, aktywności społecznej, relacji międzypokoleniowych;
- postaw wobec zinstytucjonalizowanych form pomocy;
- postaw i oczekiwań wobec różnych form aktywizacji osób zależnych;
- postaw i oczekiwań wobec różnych form wsparcia rodzin w kryzysie;
- poczucia bezpieczeństwa oraz zagrożenia przemocą psychiczną;
- korzystania z programów społecznych i zdrowotnych.

W oparciu o główne wnioski z diagnozy planuje się zintegrowane i długofalowe działania na rzecz grup beneficjentów opisanych w dokumencie. Pozwoli to na pozyskiwanie dotacji i dodatkowych funduszy na rzecz reintegracji społecznej i zwiększenia jakości zintegrowanych usług społecznych.

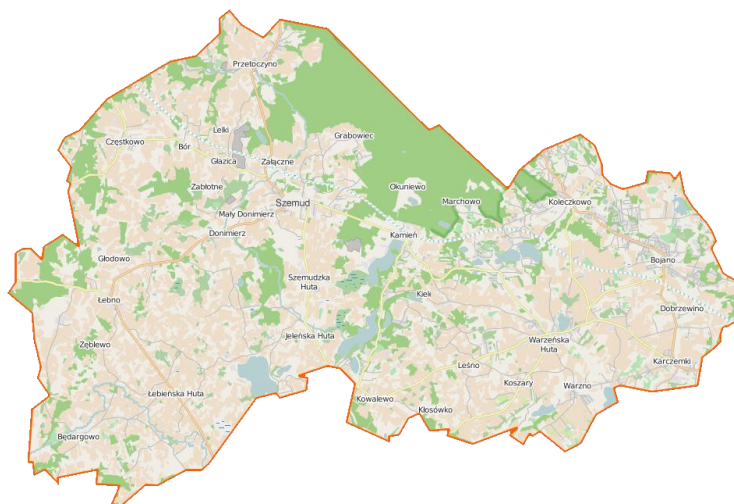
Podstawowe informacje o gminie Szemud

Gmina Szemud położona jest w centralnej części województwa pomorskiego, w powiecie wejherowskim. Gmina zajmuje powierzchnię 176,89 km², składa się z 23 sołectw (Będargowo, Bojano, Częstkowo, Dobrzewino, Donimierz, Głazica, Grabowiec, Jeleńska Huta, Kamień, Karczemki, Kieleńska Huta, Koleczkowo, Kowalewo, Leśno, Łebieńska Huta, Łebno, Przetoczyno, Rębiska, Szemud, Szemudzka Huta, Warzno, Zęblewo). Siedzibą władz samorządowych jest Szemud. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi krajowe: DW218 (Kosakowo – Gdańsk) oraz DW224 (Wejherowo – Tczew). 21 grudnia 2022 r. oddano do użytku tzw. Drogę Kaszubską będącą odcinkiem drogi ekspresowej S6 (Szczecin – Trójmiasto).

Gmina Szemud graniczy z następującymi Gminami: od północy z Gminami Wejherowo i Luzino, od zachodu z Gminą Linia, od południa z Powiatem Kartuszy, a od wschodu z Gminą Gdynia. W pobliżu znajdują się: w kierunku na wschód – aglomeracja Trójmiasta, a w promieniu 40-tu km: Rumia, Reda, Wejherowo, Łębork i Kartuszy. Gmina leży w pasie wzgórz morenowych, tylko niewielka jej część jest położona na tzw. „płycie żukowskiej”, gdzie występują ziemie o wyższych klasach bonitacyjnych. Tereny te są mocno pofałdowane, zwłaszcza w częściach północnej i zachodniej, gdyż leżą w pasie wzgórz morenowych. Gmina Szemud położona jest w obszarach źródłiskowych sześciu rzek odprowadzających teren do różnych dorzeczy. I tak są to: Gościcinka (zlewnia Redy), Zagórska Struga (wyływa z jez. Marchowskiego na wys. 153 m n.p.m., odprowadza wody bezpośrednio do Zatoki Gdańskiej), Kacza (odprowadza wody bezpośrednio do Zatoki Gdańskiej), Strzelanka (źródła na wys. 160 m n.p.m., zlewnia Raduni), Trzy Rzeki (zlewnia Raduni), Dębica (zlewnia Łeby). Ponadto zachodnią granicę gminy stanowi na pewnym odcinku Bolszewka, prowadząca swe wody do Redy. Na południu gminy znajduje się jezioro moreny dennej – Otałżyno, nieco na północ jezioro rynnowe – jez. Tuchomek, leżące na granicy z gminą Żukowo i Przodkowo. Do większych jezior zaliczyć należy również jez. Kielno, Orzechowo i Marchowo. Oprócz dużych jezior na terenie gminy w zagłębieniach występuje sporo drobnych zbiorników wodnych.

Mimo, że podstawowym elementem w krajobrazie pojezierza są lasy (lesistość w granicach 30%), na obszarze gminy jest ich niewiele i zachowały się w większym skupisku tylko w środkowo-północnej części, na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Dominują tutaj lasy mieszane i liściaste, a najważniejszymi gatunkami są buk i oba gatunki dębu, a ponadto lipa drobnolistna. Z drzew szpilkowych największy udział mają sosna i świerk. Roślinność torfowisk i łąk to zespół mszaru kępowo-wełniankowego, gdzie występują żurawina błotna, modrzewnica zwyczajna, czy bażyna czarna. Najciekawszymi zakątkami gminy są tereny Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego oraz obszar wokół jezior Kamień, Wysoka, Otałżyno i Marchowo, stanowiące zaplecze rekreacyjne i weekendowe dla mieszkańców Trójmiasta.

Na terenie Gminy nie występują szczególne zanieczyszczenia wód oraz zanieczyszczenia gleb i powietrza. Brak tu wielkiego przemysłu i zachowano stosunkowo nieskażone środowisko co stanowi dodatkowe atuty gminy jako terenu potencjalnych możliwości rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku. Gospodarczo Gmina Szemud ma charakter rolniczy z tworzonym oraz ostatnio dosyć prężnie rozwijającym się sektorem usługowo-produkcyjnym. Na terenie Gminy nie ma dużych zakładów przemysłowych, natomiast kilkadziesiąt firm reprezentuje różne branże, w tym takie jak warsztaty samochodowe czy stolarnie. W oparciu o miejscowe zasoby żwiru działają firmy zajmujące się eksploatacją kruszywa. Gmina posiada bardzo dobrze rozbudowaną i utrzymaną bazę oświatową, kulturalną i sportową. Uczniowie mają zapewnione odpowiednie warunki nie tylko do nauki, ale również do wypoczynku, w tym możliwości uprawiania sportu. Istnieje tu kilka dużych i sporo mniejszych obiektów sportowych, m. in. Centrum Sportowe w Kielnie z basenem, halą sportową, siłownią, squashem i ścianką wspinaczkową, 2 hale widowiskowo-sportowe (Szemud i Bojano), kompleks boisk Orlik, skatepark w Kielnie i Bojanie. Niemal wszystkie szkoły posiadają już odpowiednio wyposażone sale gimnastyczne. W Gminie funkcjonuje sieć bibliotek gminnych – w ramach Biblioteki Publicznej Gminy Szemud. Ponadto działają również wiejskie ośrodki kultury, Akademia Sztuk Tradycyjnych i Współczesnych, Gminna Orkiestra Dęta i Kaszubski Zespół Regionalny „Koleczkowanie” – skupione w ramach prężnie działającego Gminnego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji. Gmina jest w pełni telefonizowana. Obok sieci stacjonarnej dostępne są również sieci głównych operatorów telefonii komórkowej. Bardzo

dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa, pozwalająca na szybkie włączenie się do niej nowych inwestorów.

Gmina posiada dwie oczyszczalnie ścieków (w Szemudzie i Kielnie). Ponadto na ukończeniu jest realizacja budowy sieci kanalizacyjnej dla całego wschodniego obszaru gminy (Bojano, Dobrzewino, Karczemki, Koleczkowo) z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Gdyni – Dębogórze. Równolegle obszar ten jest objęty pracami związanymi z budową sieci gazowej. Ponadto planuje się dalszą rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budowę modernizację istniejących dróg.

Sytuacja demograficzna

Według danych GUS (stan na 31 grudnia 2023 r.) liczba ludności gminy Szemud wyniosła 21 622 osób, z czego 49,56 % stanowiły kobiety (10 715 os.), a 50,44 % mężczyźni (10 907 os.). Pod względem wielkości powierzchni gmina plasuje się na czwartej pozycji wśród wszystkich gmin powiatu wejherowskiego (176,89 km²). Gęstość zaludnienia gminy to 122,2 os./km², przy średniej 178,2 os./km² dla całego powiatu. Liczba ludności gminy stanowi 9,42 % ludności powiatu wejherowskiego.

Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 27,03% wszystkich mieszkańców gminy; w wieku produkcyjnym – 58,88%; natomiast w wieku poprodukcyjnym – 14,09%. Struktura ekonomicznych grup wieku w gminie kształtuje się na bardzo dobrym poziomie, na podkreślenie zasługuje bardzo wysoki wynik osób w wieku przedprodukcyjnym (najwyższy w powiecie wejherowskim), przy średniej 18,24% dla całego kraju.

	2003	2023	2023
Ogółem [os.]	11 818	16 076	21 622
mężczyźni [os.]	6 059	8 187	10 907
kobiety [os.]	5 759	7 889	10 715

źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

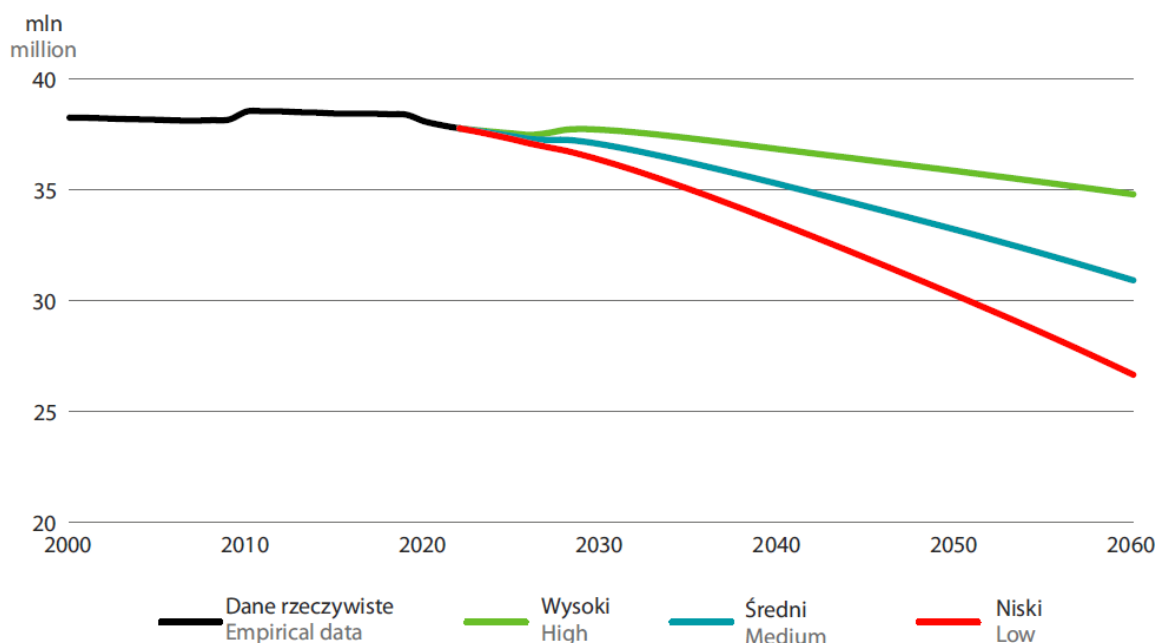
W ciągu dwóch ostatnich dekad liczba mieszkańców gminy zwiększyła się o 82,96%. W 2023 roku wskaźnik zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców wyniósł 30,4 i jest najwyższy w całym powiecie. Dla porównania wskaźnik ten dla całej Polski wyniósł -3,4, dla województwa pomorskiego 0,5 i dla powiatu wejherowskiego 9,0. Związane jest to między innymi z bezpośrednim, granicznym położeniem gminy względem Gdyni oraz aglomeracji trójmiejskiej i zachodzącym procesem suburbanizacji.

Ludność z Trójmiasta (i okolic) osiedla się na terenie gminy Szemud, a w szczególności w miejscowościach Dobrzewino, Karczemki, Bojano, Koleczkowo, Kielno. Wzrost liczby mieszkańców powoduje wzrost zapotrzebowania na różne usługi społeczne, w tym miejsca w żłobkach, przedszkolach, niezbędną infrastrukturę w zakresie edukacji oraz sportu i miejsc do rekreacji.

Według opublikowanego przez Główny Urząd Statystyczny w roku 2023 „Prognozy ludności na lata 2023-2060” liczba ludności Polski zmniejszy się.

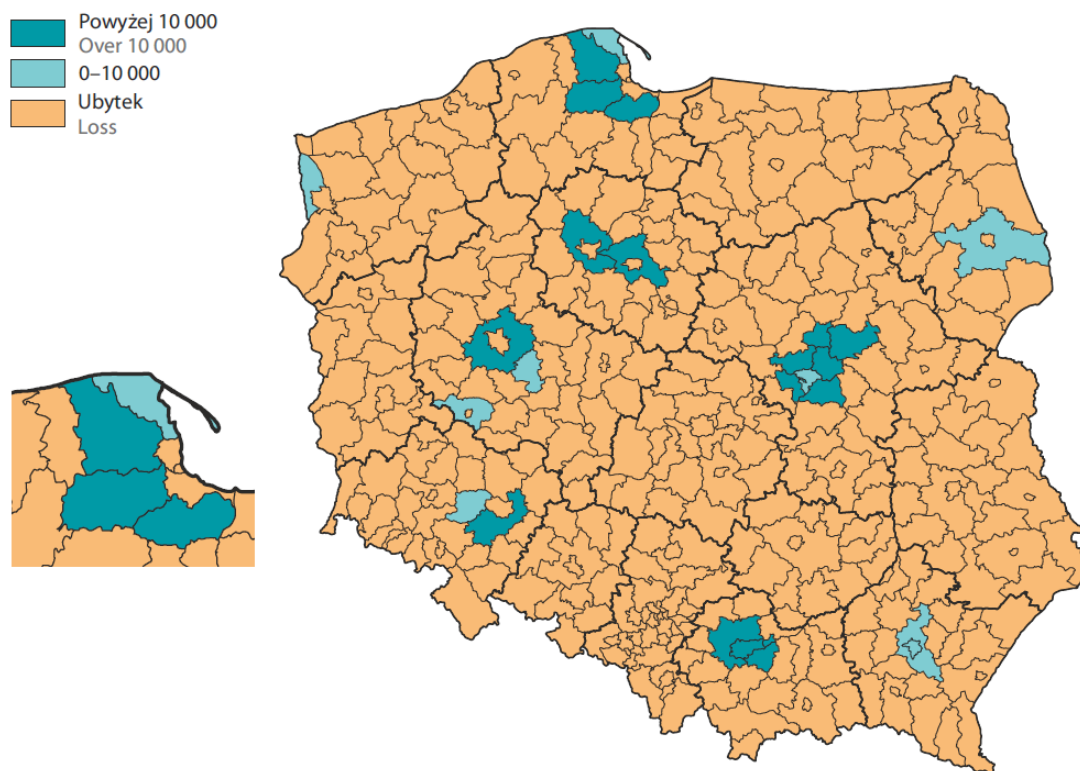
W zależności od kombinacji wystąpienia czynników wpływających na szacowaną liczbę ludności uwzględniono trzy możliwe scenariusze. I tak według scenariusza niskiego ludność Polski będzie liczyć w 2060 roku 26,7 mln osób, według średniego 30,9 mln i według wysokiego 34,8 mln. Wszystkie scenariusze przewidują systematyczny spadek liczby ludności Polski, do 2060 r. oznaczałoby ubytek (w stosunku do 2022 r.) wyniesie od 8 do 29%.

Liczba ludności Polski (w mln) według trzech scenariuszy w latach 2000-2060

źródło: „Prognoza ludności na lata 2023-2060”, Główny Urząd Statystyczny

Przyrost liczby ludności do 2060 r. w porównaniu do 2022 r. według powiatów

źródło: „Prognoza ludności na lata 2023-2060”, Główny Urząd Statystyczny

Według prognozy teren powiatu wejherowskiego jako jeden z nielicznych w Polsce zanotuje w 2060 roku wzrost liczby mieszkańców. Gmina Szemud osiągnie najwyższy wynik w całym powiecie o wartości + 25,12% (dla porównania gmina Choczewo „skurczy się” o 48,13%).

WIEK / ROK	2023	2030	2040	2050	2060	ZMIANA (WZGLĘDEM ROKU BAZOWEGO 2023)	
						+/- [os.]	+/- [%]
OGÓŁEM	21 264	23 104	25 087	26 415	26 606	5 342	25,12%
0-17	5 709	5 390	4 802	5 264	5 174	-535	-9,37%
18-59/64	12 499	13 670	14 660	13 929	13 670	1 171	9,37%
60+/65+	3 056	4 044	5 625	7 222	7 762	4 706	153,99%
80+	501	691	1 268	1 780	2 420	1 919	383,03%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Prognozy ludności na lata 2023-2060”, Główny Urząd Statystyczny

Tak jak cały kraj gminę Szemud dotkną zmiany w strukturze demograficznej. Znacząco zwiększy się liczba osób w wieku poprodukcyjnym o 153,99% (względem bazowego roku 2023) i o aż 383,03% liczba seniorów w wieku powyżej 80 lat.

Rynek pracy

Analiza danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wejherowie z ostatnich pięciu lat wskazuje, iż poziom bezrobocia w gminie Szemud jest niższy niż w całym powiecie wejherowskim. Jedynie w dwóch ostatnich latach wystąpił minimalny wzrost liczby bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców – na koniec 2024 wyniósł 1,16%. Wśród osób bezrobotnych większy udział mają kobiety ze średnią sześćdziesięciu kilku procent.

	GMINA SZEMUD		POWIAT WEJHEROWSKI	
	Liczba bezrobotnych ogółem [os.]	w tym kobiet [os. / %]	Liczba bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców	Liczba bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców
2020	277	173 / 62,45%	1,52%	2,05%
2021	247	144 / 58,30%	1,35%	1,59%
2022	194	124 / 63,92%	1,02%	1,56%
2023	235	152 / 64,68%	1,10%	1,55%
2024	255	161 / 63,14%	1,16%	1,65%

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wejherowie

Gmina Szemud osiągnęła najmniejszy wskaźnik liczby osób bezrobotnych (1,16%) wśród wszystkich gmin powiatu wejherowskiego. Pomimo nieznacznego wzrostu w roku 2024 liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia (4,54%), w dłuższej perspektywie obserwuje się pozytywny, malejący trend tego wskaźnika – dla porównania w roku 2017 wynosił on 13,90%.

Przedsiębiorczość

W gminie Szemud od wielu lat następuje wzrost liczby przedsiębiorstw. Jest to związane z położeniem gminy w bliskości aglomeracji miejskich: Gdańsk, Gdynia, Sopot, Wejherowo, Rumia, Reda. Ponadto gmina Szemud w aktywny sposób zachęca przedsiębiorców i inwestorów do podejmowania działalności gospodarczej i inwestycji na jej terenie. Tego przejawem były cykliczne spotkania dla przedsiębiorców, organizowanych przez Wójta Gminy Szemud.

Mieszkańcy gminy wykazują się dość wysokim poziomem przedsiębiorczości. Gmina zajmuje drugą pozycję wśród wszystkich gmin wiejskich powiatu wejherowskiego (ustępuje jedynie gminie wiejskiej Wejherowo) z wynikiem 316 założonych podmiotów.

Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej w 2024 r.

	GMINA SZEMUD	POWIAT WEJHEROWSKI
OGÓŁEM	316	2 932
ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	1	15
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	86	933
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ	229	1 984

źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie gminy funkcjonuje 3 381 podmiotów z czego: 97,69% [3 303 podmioty] to mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniających 1-9 pracowników), 1,92% [65 podm.] to małe firmy (10-49 prac.) oraz 0,39% [13 podm.] średnich przedsiębiorstw (50-249 prac.).

SEKTOR PRYWATNY OGÓŁEM	3 327
OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ	2 767
SPÓŁKI HANDLOWE	331
SPÓŁKI HANDLOWE Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO	17
SPÓŁDZIELNIE	2
FUNDACJE	17
SEKTOR PRYWATNY - FUNDACJE RODZINNE	2
STOWARZYSZENIA I PODOBNE ORGANIZACJE SPOŁECZNE	48

źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W sektorze prywatnym najbardziej popularną formą prowadzenia działalności gospodarczej była ta prowadzona przez osoby fizyczne (83,17%), spółki handlowe (9,95%) oraz stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (1,44%).

Wykaz podmiotów (według działów PKD 2007) zarejestrowanych na terenie gminy Szemud (stan na 31-12-2024 r.)

SEKCJA	OPIS	OGÓŁEM	W TYM SEKTOR PRYWATNY
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	38	38
B	górnictwo i wydobywanie	10	10
C	przetwórstwo przemysłowe	433	429
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	2

E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	5
F	budownictwo	660	647
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	534	529
H	transport i gospodarka magazynowa	219	218
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	86	86
J	informacja i komunikacja	158	158
K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	47	46
L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	74	74
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	412	408
N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	164	163
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	7
P	edukacja	109	95
Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	159	157
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	55	52
S I T	pozostała działalność usługowa [S] oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby [T]	191	190
OGÓŁEM		3 381	3 327

źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Branżą w której działa najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Gminy - według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 – jest budownictwo z 19,52% udziału.

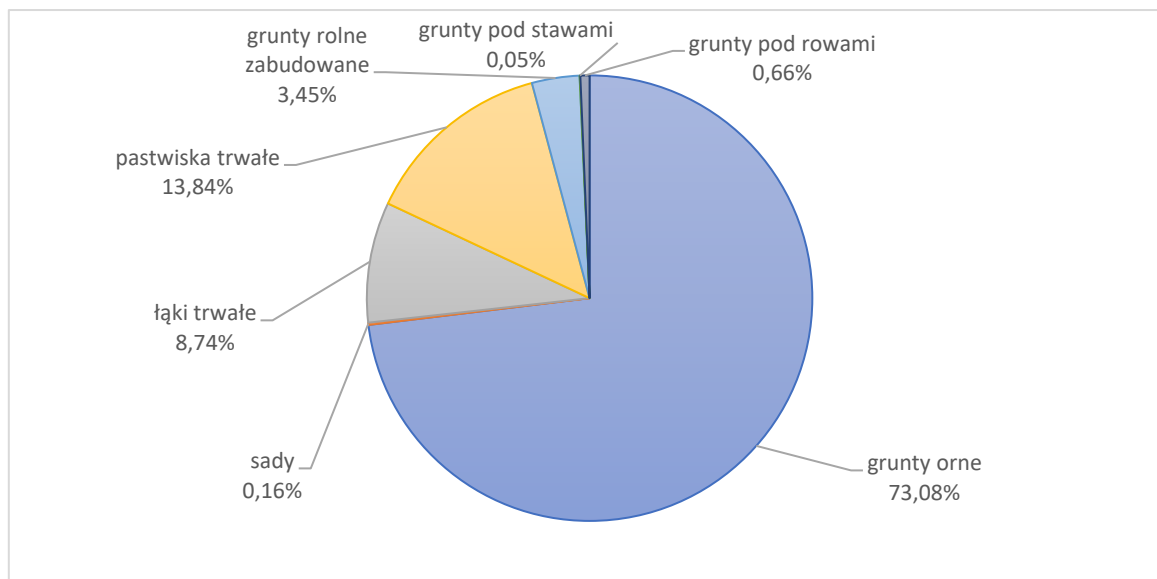
Kolejnymi sektorami są: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle [15,79%]; przetwórstwo przemysłowe [12,81%] oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna [12,19%].

Rolnictwo

Gmina Szemud charakteryzuje się mało korzystnymi warunkami do produkcji rolnej z powodu rozdrobnionej struktury gospodarstw, a także słabych gleb. Problem dotyczy głównie zachodniej części gminy, uboższej pod względem walorów turystycznych i bardziej oddalonej od ośrodków miejskich. Obszary występowania gleb wyższych klas bonitacyjnych to sołectwa: Szemudzka Huta, Kielno, Głazica i Dobrzewino.

Grunty rolne stanowią dwie trzecie powierzchni gminy Szemud. Do użytków rolnych zalicza się grunty orne, sady, łąki trwałe, pastwiska trwałe i pozostałe użytki rolne.

Struktura powierzchni użytków rolnych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Natomiast tereny nierolnicze to: grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, grunty zabudowane i zurbanizowane, użytki ekologiczne, nieużytki oraz tereny różne.

Powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

	OGÓŁEM	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
POWIERZCHNIA GOSPODARSTW [HA]	12 074,94	30,88	889,24	2 710,31	2 705,61	5 738,90
GOSPODARSTWA ROLNE [GOSP.]	868	20	221	285	188	154

źródło: Powszechny Spis Rolny 2020, Główny Urząd Statystyczny

W gminie dominują małe i średnie gospodarstwa rolne o średniej powierzchni 13,91 ha, przy średniej dla województwa pomorskiego 20,64 ha. Uprawiane jest przede wszystkim zboża (pszenica, żyto, owies) oraz w mniejszym stopniu rzepak i ziemniaki. Głównie hodowany jest drób, trzoda chlewna oraz bydło.

Powierzchnia zasiewów wybranych upraw

	powierzchnia zasiewów [ha]	gospodarstwa z powierzchnią zasiewów [gosp.]
ogółem	7 472,18	761
zboża razem	5 664,41	702
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	5 637,07	702
pszenica ozima (łącznie z orkiszem)	883,40	55
pszenica jara (łącznie z orkiszem)	96,97	50
żyto ozime	843,08	320
żyto jare	45,64	16
jęczmień ozimy	49,33	20
jęczmień jary	196,67	90
owies	905,72	281
pszenżyto ozime	955,47	222
pszenżyto jare	94,10	50
mieszanki zbożowe ozime	155,99	40
mieszanki zbożowe jare	1 410,70	334
kukurydza na ziarno	26,23	17
przemysłowe (rocznikowe)	482,38	15
strączkowe jadalne na suche ziarno razem	47,73	10
ziemniaki	246,08	363
rzepak i rzepik razem	397,47	12
warzywa gruntowe	2,16	6
międzyplony (poplony) jare	1 334,51	54
międzyplony (poplony) ozime	187,70	41

źródło: Powszechny Spis Rolny 2020, Główny Urząd Statystyczny

Pogłowie zwierząt gospodarskich

	pogłowie zwierząt [szt.]	gospodarstwa utrzymujące zwierzęta gospodarskie [gosp.]
bydło ogółem	5 505	420
bydło - krowy	1 544	358
świnie ogółem	5 871	177
świnie - lochy na chów	557	151

drób ogółem	203 250	382
drób kurzy razem	199 873	376
brojlery kurze	71 008	36
nioski kurze do produkcji jaj konsumpcyjnych	128 607	361

źródło: Powszechny Spis Rolny 2020, Główny Urząd Statystyczny

Gospodarka komunalna

Drogi

Na terenie Gminy Szemud znajduje się ok. 600 km. dróg stanowiących własność Gminy Szemud. Drogi są sukcesywnie modernizowane oraz utrzymywane w ramach tzw. „bieżącego utrzymania dróg” tj. pracy równiarki oraz nawożenia kruszywa. Wykonywane są również prace naprawcze przy drogach (wycinka zakrzaczeń, przełożenie płyt yomb lub kostki itp.). Zadanie to zostało powierzone gminnej spółce komunalnej GPK Szemud.

Transport

Transport publiczny na terenie gminy odbywa się na podstawie zawartej umowy z dnia 25-11-2010 r. opartej na porozumieniu Międzygminnym Gmin: Miasta Gdynia oraz Gminy Szemud z dnia 22 czerwca 2006 r. w przedmiocie powierzenia Gminie Miasta Gdynia zadań w zakresie lokalnego transportu zbiorowego na obszarze gminy. Na terenie Gminy Szemud działalność prowadzi także PKS Gdynia który w ramach przewozów otwartych realizuje dowozy dzieci do szkół podstawowych.

Mieszkania komunalne i wspomagane

Gmina Szemud posiada 39 lokali komunalnych. Lokale znajdują się w 15 miejscowościach na terenie Gminy. Łączna powierzchnia lokali to 1 932,95 m². Zamieszkuje je 89 osób. Niestety na terenie gminy nie ma mieszkań socjalnych, treningowych, ani też wspomaganych dla osób w kryzysie bezdomności oraz młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą.

Gospodarka odpadami

Liczba mieszkańców objęta zbiorczym odbiorem odpadów komunalnych w roku 2023 to – 20 677 osób. Liczba nieruchomości zamieszkałych objętych zbiorczym systemem odbioru odpadów w roku 2023 – 6 797. Gmina Szemud nie obejmuje nieruchomości niezamieszkałych zbiorczym systemem odbioru opadów - zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie Szemud - właściciele nieruchomości na których nie zamieszkują mieszkańcy, w tym także właściciele nieruchomości mieszkalno-użytkowych lub użytkowo-mieszkalnych w części użytkowej, zobowiązani są do zawarcia umowy na odbiór odpadów komunalnych powstałych w wyniku ich działalności, z przedsiębiorcą odbierającym odpady komunalne.

Likwidacją dzikich wysypisk oraz oczyszczaniem terenów z terenu Gminy Szemud w roku 2023 zajmowała się firma Stachtrans, z kolei odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości odbierała firma Sanipor.

W Szemudzie i Kielnie znajdują się Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, gdzie mieszkańcy gminy mogą oddać w ramach opłaty za odpady komunalne frakcje odpadów, których nie można wrzucić do standardowych pojemników (frakcji).

Sieć gazowa

Polska Spółka Gazownictwa zaopatruje mieszkańców gminy w gaz. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się coraz większe zainteresowanie mieszkańców podłączeniem swoich nieruchomości do sieci – co skutkowało szybkim rozwojem sieci gazowej.

	2013	2018	2023
długość czynnej sieci ogółem [m]	88 292	132 306	166 711
czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) [szt.]	535	1 164	2 042
odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) [szt.]	535	793	2 338
odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) ogrzewający mieszkania gazem [szt.]	527	742	2 214
korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności [%]	13,4	17,7	40,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne

Na terenie gminy działa Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne Szemud sp. z o. o. (Szemud, ul. Kartuska 13) którego działalność obejmuje szeroki zakres usług, w tym zbiorowe zaopatrzenie w wodę oraz odprowadzanie ścieków, a także utrzymanie dróg gminnych oraz obiektów sportowych.

	2019	2020	2021	2022	2023
długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) [km]	-	430,0	439,0	451,9	460,0
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	4 551	6 031	6 231	6 416	6 850
woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam3]	748,2	824	855	880,5	947,3
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m3]	41,4	41,5	42,3	42,6	44,5
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]	17 373	19 299	19 746	20 295	20 959
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [%]	95,2	96,5	96,6	96,7	96,9

długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	117,6	150,0	150,0	153,2	161,6
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	2 215	2 521	2 781	3 127	3 327
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam3]	326,3	334,3	339,3	359,3	382,6
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.]	8 841	10 256	10 918	11 777	12 426
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%]	48,5	51,3	53,4	56,1	57,5

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Głównym obszarem działania spółki jest eksploatacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. GPK zarządza około 460 km sieci wodociągowej oraz 160 km sieci kanalizacji sanitarnej. Spółka dysponuje 9 ujęciami wody, w tym 5 stacjami uzdatniania wody, co zapewnia mieszkańcom Gminy Szemud dostęp do wysokiej jakości wody pitnej. Dodatkowo, dwie oczyszczalnie ścieków oraz 41 obiektów przepompowni ścieków gwarantują skuteczne odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, dbając o ochronę środowiska naturalnego. Miejscowości obsługiwane przez GPK to nie tylko centralne obszary gminy, ale także bardziej oddalone miejscowości i wsie. Z sieci wodociągowej korzysta blisko 97% mieszkańców gminy, a z kanalizacyjnej ponad 58%. Spółka zajmuje się również budową sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na życzenie klientów – mieszkańców gminy. Dodatkowo, firma oferuje usługi budowy przyłączy wodociągowo-kanalizacyjnych, co umożliwia szybkie i efektywne podłączenie nowych nieruchomości do sieci. Spółka świadczy także usługi asenizacyjne oraz transport ścieków.

Poza działalnością związaną z wodą i kanalizacją, GPK pełni również rolę w utrzymaniu dróg gminnych i terenów zielonych. Realizując zadania powierzone przez urząd gminy, firma prowadzi utrzymanie letnie i zimowe dróg, dbając o bezpieczeństwo i komfort mieszkańców. Dodatkowo, eksploatacja obiektu basenu w Kielnie, znana jako Centrum Sportowe Kielno, umożliwia mieszkańcom aktywny wypoczynek i rozwój sportowy.

Szkolnictwo

W gminie Szemud funkcjonuje 9 szkół podstawowych (w tym 1 niepubliczna):

1. Szkoła Podstawowa w Bojanie (Bojano, ul. J. Wybickiego 38);
2. Szkoła Podstawowa w Częstkowie im. Róży Zamoyskiej (Częstkowo, ul. Szkolna 9);
3. Szkoła Podstawowa w Jeleńskiej Hucie (Jeleńska Huta, ul. Szkolna 5);
4. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Bohaterów Westerplatte w Kielnie (Kielno, ul. Szkolna 4);
5. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Koleczkowie (Koleczkowo, ul. Wejherowska 24);
6. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Łebnie (Łebno, ul. Szkolna 1);
7. Szkoła Podstawowa w Łebieńskiej Hucie (Łebieńska Huta, ul. Kartuska 25);
8. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Szemudzie (Szemud, ul. Szkolna 4);
9. Społeczna Szkoła Podstawowa z Przedszkolem Dobrzewino-Karczemki (Karczemki, ul. Gdańska 23).

Współczynniki związane ze szkolnictwem podstawowym w gminie Szemud w roku 2023

szkoły podstawowe ogółem	oddziały w szkołach	uczniowie	absolwenci	uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych	współczynnik skolaryzacji netto
9	123	2482	341	20	89,70%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W roku szkolnym 2023/2024 do szkół podstawowych uczęszczało łącznie 2 484 uczniów bez oddziałów „zerowych” oraz 2 909 uczniów z oddziałami zerowymi. Współczynnik solaryzacji wyniósł 89, 70%, przy średniej 93,80% dla całego powiatu wejherowskiego. Na jeden oddział szkolny przypadało dwudziestu uczniów. Ponad dwie trzecie populacji uczniów uczęszczało do trzech największych szkół podstawowych – w Bojanie [27%], Kielno [20%], Szemud [20%]. W 2023 roku na terenie gminy 1 202 dzieci realizowało zajęcia w 14 placówkach wychowania przedszkolnego (56 oddziałów).

Według „Prognozy ludności na lata 2023-2060” ilość osób w wieku do lat 14 na terenie gminy Szemud zmniejszy się o 12,13% (gdzie rokiem bazowym jest 2023) – spadnie o 586 osób.

rok	2023	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
osoby w wieku 0-14 lat	4 832	4 315	3 934	4 014	4 254	4 449	4 452	4 246

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z „Prognozy ludności na lata 2023-2060”, Główny Urząd Statystyczny

Kultura, sport i rekreacja

W 2023 roku oddane do użytku zostało Centrum Samorządowe Szemud – CSS (ul. Samorządowa 1, Szemud). Kompleks budynków (o powierzchni blisko 6 tysięcy m²) wchodzących w skład CSS przewidziany został jako centrum administracyjne Gminy Szemud. Centrum Samorządowe to nie tylko nowa siedziba Urzędu Gminy Szemud, a także:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Biblioteka Publiczna;
- wielofunkcyjne centrum konferencyjne wraz ze sceną, powierzchnią wystawienniczą, a także możliwością organizowania seansów filmowych;
- Centrum Wspierania Rodzin;
- Szemudzkie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości, które sprawuje opiekę nad inwestorami;
- punkt gastronomiczny;
- przestrzeń dla organizacji pozarządowych i inicjatyw mieszkańców.

Do kompleksu przynależy także budynek służb mundurowych, który jest siedzibą:

- Ochotniczej Straży Pożarnej;

- Ratownictwa Medycznego (wraz z karetką);
- Gminnego Zarządzania Kryzysowego.

Na terenie gminy Szemud funkcjonuje **Gminne Centrum Kultury Sportu i Rekreacji**. Siedzibą Centrum jest Hala widowiskowo-sportowa w Szemudzie (ul. Szkolna 4a, Szemud), gdzie znajduje się administracja (GCKSiR), sala korekcyjna i hala sportowa. Ponadto w skład GCKSiR wchodzi: Gminna Hala Sportowa w Bojanie, Boisko Orlik w Szemudzie oraz Orkiestra Dęta Gminy Szemud, Kaszubski Zespół Regionalny „Koleczkowanie”, Centrum Muzyczne w Kielnie, Szemudzka Grupa Teatralna, Akademia Sztuk Tradycyjnych i Współczesnych w Domimierzu, a także kluby sportowe (Kaszubski Klub Sportowy SFORA; LZS Bojano, UKS Bojano, UKS Kielno). W 2023 roku zainaugurowano działalność Uniwersytetu III wieku.

W ramach swoich zadań statutowych instytucja organizuje imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne, wychodząc z ofertą programową poza teren gminy Szemud. Ponadto Centrum udostępnia szkołom, klubom sportowym, organizacjom społecznym oraz indywidualnie i grupom niezorganizowanym hale sportowe na zajęcia i imprezy sportowo-rekreacyjne, imprezy kulturalne, szkolenia, zebrania organizacji społecznych, imprezy rodzinne, pokazy itd. Centrum jest także współorganizatorem i współuczestnikiem inicjatyw kulturalnych i sportowych podejmowanych przez instytucje, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kluby sportowe działające na terenie gminy Szemud oraz udziela swój sprzęt m.in. namioty, stoły, krzesła, sztalugi, scenę, nagłośnienie, oświetlenie sceniczne, zastawy kuchenne.

W gminie Szemud funkcjonuje również **Biblioteka Publiczna im. ks. dr. Leona Heyke** (ul. Samorządowa 1, Szemud) wraz z czterema filiami w Łebnie, Częstkwie, Kielnie i Bojanie. Łączny księgozbiór wynosi 41 609 pozycji (stan na 31-12-2023 r.).

	2019	2020	2021	2022	2023
biblioteki i filie [ob.]	5	5	5	5	5
księgozbiór [wol.]	34 735	36 591	37 778	39 215	41 609
czytelnicy w ciągu roku [os.]	3 052	2 481	3 149	3 549	3 608
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz [wol.]	32 679	28 453	31 517	36 125	37 643
biblioteki publiczne na 10 tys. ludności [ob.]	2,7	2,5	2,4	2,4	2,3
ludność na 1 placówkę biblioteczną [os.]	3 648	4 000	4 088	4 197	4 324
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności [wol.]	1 904,30	1 829,6	1 848,4	1 868,8	1 924,4
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności [os.]	169	125	156	172	170
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach [wol.]	10,7	11,5	10	10,2	10,4
komputery użytkowane w bibliotece (podłączone do Internetu) dostępne dla czytelników [szt.]	27	23	24	17	26

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Celem bibliotek publicznych jest zaspokajanie potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej w zakresie edukacji, kultury szeroko pojętej, kultury regionalnej i informacji. Przy bibliotekach działają liczne koła zainteresowań, prowadzone są warsztaty i spotkania- których odbiorcami są osoby reprezentujące wszystkie grupy wiekowe (dzieci, młodzież, dorośli, seniorzy). Od stycznia 2021 r. wszystkie biblioteki publiczne w Gminie Szemud dołączyły do programu Metropolitalnej Karty do Kultury. Metropolitalna Karta do Kultury to karta biblioteczna, a wraz z kartą posiadacze otrzymują zniżki na m.in. koncerty, wystawy, przedstawienia, bilety do kina oraz różnego rodzaju kursy w Trójmieście i okolicach. Czytelnicy mają również możliwość bezpłatnego korzystania z platformy Legimi – platformy z ebookami i audiobookami. Dzięki Bibloboxom (oraz wrzutniom) możliwe jest wypożyczanie (oraz zwrot) książek także poza godzinami pracy bibliotek.

Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z istotnych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców gminy Szemud. Instytucje zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to Policja oraz Ochotnicze Straże Pożarne, które to ściśle ze sobą współpracują.

Komisariat Policji w Szemudzie obejmuje prewencją gminę Szemud oraz sąsiednią gminę Linia. Na terenie gminy swoje zadania realizuje czterech dzielnicowych. Ich zadaniem jest rozpoznawanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, zarówno indywidualnego, jak i publicznego. Teren gminy (wraz z gminą Linia) został podzielony na cztery rejony działania Policji – w każdym z nich zdiagnozowano problemy i zagrożenia (przedstawiono je w poniższej tabeli). Wspólnym celem dla wszystkich rejonów jest: znaczne wyeliminowanie zagrożenia i podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców.

REJON	OBSZAR	ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY	PODMIOTY WSPÓŁPRACUJĄCE
NR 1	Bojano, Dobrzewino, Karczemki	Grupowanie się nieletnich zagrożonych demoralizacją w rejonie skate park i placu zabaw w miejscowości Bojano, ul. Majora Bojano w godzinach popołudniowych i wieczornych. Zagrożenie zdiagnozowano na podstawie zgłoszeń mieszkańców, zgłaszanych interwencji oraz obserwacji dzielnicowego.	Policjanci prewencji, pracownicy gminy Szemud

NR 2	Grabowiec, Kamień, Koleczkowo, Kowalewo, Kielno, Kielerńska Huta, Leśno, Rębiska, Warzno	Grupowanie się osób popełniających wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego oraz uszkodzenia mienia w rejonie przystanku autobusowego w miejscowości Kowalewo ul. Szemudzka 3 w godzinach wieczornych. Zagrożenie zdiagnozowano na podstawie zgłoszeń mieszkańców, rozmowy z sołtysem oraz obserwacji dzielnicowego.	Policjanci prewencji, pracownicy gminy Szemud, sołtys Kowalewa
NR 3	Częstkowo, Donimierz, Głazica, Jeleńska Huta, Łebno, Łebieńska Huta, Przetoczyno, Szemud, Szemudzka Huta	Niedostosowanie się do znaków poziomych B-36 „zakaz zatrzymywania się” i B-35 „zakaz postoju” B-2 „zakaz wjazdu” oraz parkowania na chodniku i miejscach przeznaczonych do parkowania pojazdów dla inwalidów w miejscowości Szemud na ul. Szkolnej w rejonie szkoły. Zagrożenie zdiagnozowano na podstawie zgłoszeń mieszkańców, zgłaszanych interwencji oraz obserwacji dzielnicowego.	Policjanci prewencji, pracownicy gminy Szemud i szkoły podstawowej Szemud, sołtys
NR 4	Będargowo, Kętrzyno, Kobylasz, Lewinko, Lewino, Linia, Miłoszewo, Niepoczołowice, Osiek, Pobłocie, Potęgowo, Smażyno, Strzepcz, Tłuczewo, Zakrzewo, Zęblewo	Grupowanie się nieletnich zagrożonych demoralizacją oraz akty wandalizmu w rejonie boiska „Orlik” w miejscowości Linia, ul. Szkolna w godzinach popołudniowych i wieczornych. Zagrożenie zdiagnozowano na podstawie zgłoszeń mieszkańców, zgłaszanych interwencji oraz obserwacji dzielnicowego.	Policjanci prewencji, pracownicy gminy Linia i szkoły podstawowej Linia

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Wejherowie

Na terenie gminy Szemud działa 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP Szemud, OSP Bojano, OSP Kielno, OSP Częstkowo, OSP Łebno, OSP Przetoczyno), które łącznie posiadają 14 samochodów ratowniczo-gaśniczych (w tym również samochody specjalne). OSP Szemud, Kielno i Bojano należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Wszystkie jednostki są zrzeszone w Oddziale Gminnym Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP. OSP skupia w swych szeregach ogółem prawie 400 członków (czynnych, wspierających, honorowych). Do bezpośredniego udziału w akcjach ratowniczych przygotowanych jest około 160 strażaków, którzy zgodnie z wymogami posiadają aktualne wyniki badań lekarskich, szkolenie podstawowe i ubezpieczenie. Przy OSP działa siedem Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. OSP są podstawowymi siłami ratowniczymi na terenie gminy, realizującymi przedsięwzięcia mające na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem. Ochotnicze Straże Pożarne są sukcesywnie wyposażone w niezbędny sprzęt ratowniczy. W zeszłym roku udało się pozyskać m.in. aparaty powietrzne nadciśnieniowe, ubrania specjalne, hełmy oraz wyposażenie i ubiór dla MDP.

Sprzęt został zakupiony dzięki udziałowi jednostek OSP w różnych projektach, a także dzięki wsparciu finansowemu gminy Szemud.

Kolejnym elementem zapewniającym bezpieczeństwo na terenie gminy jest Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego, które także znalazło swoją siedzibę w kompleksie Centrum Samorządowego Szemud. W Gminnym Centrum Zarządzania Kryzysowego znajduje się nowoczesny sprzęt wraz z możliwością funkcjonowania bez zasilania i wzmocniony sygnał do łączności. Znajduje się również centrum monitoringu dla całej gminy.

W kompleksie CSS znalazło swoją siedzibę także Centrum Ratownictwa Medycznego. Ratownicy dysponują nowoczesnymi karetkami – na wyposażeniu znalazł się między innymi wielofunkcyjny defibrylator transportowy. Można nim zrobić szeroką diagnostykę, a wszystkie dane są przekazywane w czasie rzeczywistym do szpitala. Centrum swoim zasięgiem obejmuje nie tylko tereny gminy Szemud oraz stanowi ważny element bezpieczeństwa na drodze ekspresowej S6.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Szemud działają dwie przychodnie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). NZOZ „Zdrowie Nasze” (Szemud, ul. Wejherowska 19) posiada aż cztery przychodnie zlokalizowane w: Szemudzie, Kielnie, Bojanie i Łebnie. Oprócz lekarzy rodzinnych, mieszkańcy gminy mogą skorzystać z rehabilitacji, badań laboratoryjnych oraz opieki lekarza ginekologa. W przychodni NZOZ „KRIS-MED” (Szemud, ul. Wejherowska 17) mieszkańcy gminy skorzystać mogą z usług lekarza rodzinnego, badań laboratoryjnych, a także badań obrazowych USG/RTG.

Z kolei w przychodni „Ars Medica” w Bojanie (Bojano, ul. Szkolna 4) pacjenci mogą otrzymać świadczenia medyczne w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (endokrynologicznej, ginekologicznej i położnictwa, pulmonologicznej, dermatologicznej, neurologicznej, chirurgii ogólnej, medycyny estetycznej), diagnostyki oraz stomatologii.

W roku 2024 udzielono 10 949 porad w podstawowej opiece zdrowotnej oraz 37 487 w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest siedem aptek oraz dwa punkty apteczne.

Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szemudzie w 2023 roku realizował zadania z pomocy społecznej poprzez:

- systemowe i kompleksowe udzielanie wsparcia i pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji, której nie są oni w stanie samodzielnie pokonać;
- podejmowanie zadań zmierzających do usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem;
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;

- opracowywanie i realizację programów ośłonowych.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom posiadającym obywatelstwo polskie oraz jednocześnie spełniającym warunek zamieszkiwania i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Prawo takie przysługuje również cudzoziemcom, jednakże po spełnieniu odrębnych warunków wskazanych w ustawie, w tym obywatelom Ukrainy.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane są na wniosek:

1. osoby zainteresowanej;
2. jej przedstawiciela ustawowego;
3. innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Pomoc społeczna może być także udzielana z urzędu, po uzyskaniu zgody osoby, której wsparcie ma być udzielone.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Szemudzie funkcjonują działy: Kancelarii, Finansowo-Księgowy, Świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych, Pomocy środowiskowej i świadczeń, Placówka Wsparcia Dziennego, Asystenci rodziny. Ponadto w GOPS swoje zadania realizuje Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej oraz Centrum Wsparcia Rodziny, gdzie obecnie udzielana jest pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz ich rodzinom, w tym psychologiczna oraz Nieodpłatna Pomoc Prawna. W 2023 roku GOPS zmienił siedzibę i od 20 marca znajduje się w Centrum Samorządowym przy ul. Samorządowej 1.

Pomoc społeczna w myśl ustawy o pomocy społecznej jest instytucją polityki społecznej państwa i udziela pomocy, gdy osoba bądź rodzina nie jest w stanie własnymi siłami przezwyciężyć trudnej sytuacji życiowej.

W gminie Szemud w 2023 r. liczba mieszkańców wynosiła 19 844 osób (stan na 31-12-2023 r.). Z czego 5 466 osób było w wieku od 0 do 18 r.ż. (27,54%), 11825 w wieku aktywności zawodowej (59,60%), natomiast seniorów 2 553 osób (M - 971, K - 1582) - (12,86% wszystkich mieszkańców gminy). Wsparciem systemu pomocy społecznej objęto 447 rodzin, w tym 1 303 osoby. Analizując liczbę osób objętych wsparciem w stosunku do liczby mieszkańców gminy Szemud, można stwierdzić, że pomocą objęto 6,88 % ogółu ludności gminy.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej spadła prawie we wszystkich kategoriach. Ale głównymi powodami korzystania z pomocy jest niepełnosprawność i ubóstwo.

Ponadto nadal znaczna liczba rodzin (30) korzysta z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W ubiegłych latach można było zauważyć systematyczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. Natomiast jak wynika z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wejherowie w 2023 roku liczba bezrobotnych w gminie Szemud wzrosła o 41 osób w stosunku do 2022 roku.

W ramach systemu pomocy społecznej świadczona jest praca socjalna skierowana na przywrócenie zdolności do samodzielnego życia osób i rodzin. Jest to szereg działań mających na celu ułatwienie funkcjonowania poprzez wzmacnianie i zwiększanie umiejętności

samodzielnego rozwiązywania problemów. Prowadzona ona była m.in. w oparciu o kontrakt socjalny, mający na celu znalezienie najlepszego rozwiązania dla trudnych sytuacji życiowych klienta. Było to również szeroko rozumiane poradnictwo rodzinne i zawodowe, pomoc w załatwianiu spraw w innych instytucjach i organizacjach, motywowanie do podjęcia terapii np. uzależnień, czy podjęcia pracy.

Od 01 stycznia 2025 wzrosły kryteria dochodowe uprawniające do przyznania świadczeń z pomocy społecznej, które wynoszą:

- dla osoby samotnie gospodarującej – maksymalnie 1010 zł;
- dla osoby w rodzinie – maksymalnie 823 zł.

Zasiłki stałe

W ramach zadań własnych gminy Ośrodek przyznawał zasiłek stały oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub kiedy dochód na osobę w rodzinie jest niższy od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Zasiłek stały jest świadczeniem dla osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności. Z uwagi na sposób obliczania tego zasiłku jest on świadczeniem wyrównującym dochód osoby uprawnionej do wysokości odpowiedniego kryterium dochodowego.

Ogółem w 2023 roku, z tej formy pomocy skorzystało 99 osób, wypłacono 1061 świadczeń, na łączną kwotę – 597 258,67 zł. Środki pieniężne w całości pochodziły z dotacji celowej z budżetu państwa.

Wydatki na zasiłki stałe w 2023 roku są zbliżone do roku poprzedniego. Maksymalna wysokość zasiłku stałego dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 1229,00 zł.

Zasiłki okresowe

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, niemożność otrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów ubezpieczenia społecznego:

- a) osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- b) rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się do wysokości różnicy między kryterium dochodowym, a dochodem osoby lub rodziny. Minimalna wysokość zasiłku okresowego wynosi 100 zł miesięcznie.

Zakup posiłków oraz zasiłki na zakup żywności w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”

W 2023 roku Ośrodek realizował rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu”. Pomoc w formie dożywiania udzielana była dzieciom do 7 r.ż. oraz uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Z tej formy pomocy w 2023 roku mogły skorzystać osoby, bądź rodziny,

których dochód nie przekraczał odpowiednio 200 % kwoty kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej (1 552,00 zł) lub dla osoby w rodzinie (1 200,00 zł Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” w 2023 roku realizowany był zgodnie z porozumieniem zawartym z Wojewodą. Na realizację zadania ogółem wydatkowano 367 589,30 zł, z tego dotacja stanowiła 285 000,00 zł, zaś środki własne gminy 82 589,30 zł. Na posiłki przyznane decyzją wydatkowano 295 987,30 zł, natomiast na zasiłki celowe na żywność wydatkowano kwotę 71 602,00 zł. Programem zostało objętych ogółem 347 uczniów, zaś z zasiłku celowego skorzystało 105 rodzin.

Zasiłki celowe i specjalne celowe

Zasiłek celowy może być przyznany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, koniecznych i niezbędnych drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także pokrycie kosztów pogrzebu. W 2023 roku Ośrodek przyznał pomoc w formie zasiłków celowych i specjalnych celowych dla 189 rodzin. Ogółem wydatkowano 137 928,31 zł. Zasiłki celowe przyznawano m.in. na zakup opału na okres zimowy, zakup leków i odzieży, zakup żywności. Zasiłki specjalne celowe przyznano osobom i rodzinom, gdzie przekroczone zostało kryterium dochodowe, a występowała szczególna okoliczność trudnej sytuacji np. ciężka choroba lub niepełnosprawność.

Zasiłki celowe – zdarzenia losowe

W 2023 roku wydatkowano kwotę 31 324,00 zł na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzenia losowego, dla 11 rodzin, u których wystąpił pożar lub inne zdarzenie losowe.

Schronienie

Gmina ma obowiązek zapewnić schronienie, odzież i posiłek osobom tego pozbawionym. Ze środków GOPS pokrywane były koszty pobytu naszych mieszkańców w schroniskach. Na ten cel w 2023 r. wydatkowano 162 812,41 zł (14 osób bezdomnych). Na ten wydatek składają się: koszty noclegu, posiłków, niezbędnej odzieży, obuwia i środków czystości.

Pobyt w domu pomocy społecznej

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, Ośrodek wydawał decyzje o skierowaniu do domów pomocy społecznej i odpłatności za pobyt dla osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku. Pracownicy socjalni kompletowali dokumenty niezbędne do uzyskania skierowania i umieszczenia w DPS.

W 2023 roku gmina Szemud ponosiła wydatki związane z przebywaniem 8 osób w domach pomocy społecznej na terenie powiatu i województwa. Roczny koszt utrzymania pensjonariuszy w tych placówkach wyniósł – 354 697,16 zł.

Sprawienie pogrzebu

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym jest sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym. W 2023 roku Ośrodek

sprawił 1 pogrzeb i na ten cel wydatkowano kwotę 876,20 zł (pozostała kwota została zrefundowana przez ZUS).

Pomoc w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Pomoc w postaci usług opiekuńczych realizowana jest w celu udzielenia wsparcia osobie wymagającej pomocy w środowisku lokalnym. Opiekunki udzielające pomocy podopiecznym, zatrudnione są w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Szemudzie. Pomoc w postaci usług opiekuńczych udzielana jest tylko wtedy, gdy osoba wymagająca opieki jest osobą samotną, tj. nieposiadającą rodziny. W innych przypadkach jest to możliwe tylko wtedy, gdy opieka osób wspólnie zamieszkujących jest niewystarczająca z powodu np. braku umiejętności opiekowania się osobą leżącą, wymagającą specjalistycznej opieki medycznej i pielęgniarstwa. Specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane są w rodzinach, w których dzieci z niepełnosprawnościami wymagają takiej pomocy (zgodnie z zaleceniami lekarskimi). Łączny koszt w 2023 roku usług opiekuńczych (zadania własne) wyniósł 278 203,10 zł, natomiast specjalistycznych usług opiekuńczych (zlecone) – koszt wyniósł 96 061,89 zł. Usługi opiekuńcze są odpłatne, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie o pomocy społecznej.

Usługi sąsiedzkie

Na mocy wprowadzonych w dniu 28 lipca 2023 roku zapisów o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw nałóżono na Gminę obowiązek realizacji w ramach zadań własnych, tj. usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich. Tą formą pomocy w 2024 roku objęto 8 osób, w ramach tego programu przeszkolono również potencjalnych opiekunów z pierwszej pomocy przedmedycznej. Na ten cel wydatkowano kwotę 31.142,42 zł.

Składki na ubezpieczenie zdrowotne

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej za osoby pobierające zasiłki stałe Ośrodek opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 9% od kwoty świadczenia w okresie pobierania zasiłku. Składka zdrowotna opłacana jest w sytuacji, gdy osoba nie ma możliwości posiadania ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu np. jako członek rodziny.

Wynagrodzenie za sprawowanie opieki

Zgodnie z art. 53a ustawy o pomocy społecznej, wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. W gminie Szemud w 2023 wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłacano 2 osobom sprawującym opiekę nad osobą ubezwłasnowolnioną. Łączny koszt wyniósł: 37 626,02 zł.

Świadczenia rodzinne

System świadczeń rodzinnych działający od maja 2004 r. jest kolejnym zadaniem zleconym Ośrodkowi do realizacji. Celem systemu pomocy rodzinie wprowadzonego ustawą o świadczeniach rodzinnych jest stworzenie spójnego wsparcia rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej, wychowującej dzieci uczęszczające do szkoły - w tym niepełnosprawne. Podstawowym świadczeniem jest w dalszym ciągu zasiłek rodzinny wraz

z dodatkami. Oprócz tego przyznawane jest świadczenie pielęgnacyjne oraz niezależny od dochodu zasiłek pielęgnacyjny.

Kryteria dochodowe uprawniające do przyznania świadczeń rodzinnych:

- na jedną osobę w rodzinie – maksymalnie 674 zł;
- na jedną osobę w rodzinie jeśli w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne – maksymalnie 764 zł.

Rozszerzono pomoc dla rodzin dzięki wprowadzeniu nowego rozwiązania dla rodzin przekraczających powyższe kryteria poprzez rozliczanie zasiłków rodzinnych metodą „złotówka za złotówkę”.

Od 1 stycznia 2016 roku rodzic, który nie ma uprawnienia do zasiłku macierzyńskiego z ZUS i KRUS może ubiegać się o przyznanie świadczenia rodzicielskiego. Świadczenie to przysługuje:

- 1) matce albo ojcu;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10 roku życia;
- 3) rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej;
- 4) osobie, która przysposobiła dziecko.

Świadczenie rodzicielskie wynosi 1000zł miesięcznie i przysługuje 52 tygodnie od dnia porodu. Jego przyznanie nie jest uzależnione od kryterium dochodowego. W 2023 roku w sprawie świadczeń rodzinnych wydano 2 057 decyzji.

Świadczenia wychowawcze

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szemudzie częściowo realizował niektóre wnioski o to świadczenie z tzw. koordynacji. W 2023 roku na ten cel wydatkowano kwotę 47 075,86 zł.

Wsparcie kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 roku z tytułu urodzenia dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, przysługuje prawo do jednorazowego świadczenia w wysokości 4000,00 zł przyznany na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Świadczenie przysługuje bez względu na osiągnięte dochody. W gminie Szemud w 2023 roku wypłacono 3 takie świadczenia na łączną kwotę 12 000,00 zł.

Fundusz alimentacyjny

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego to rodzaj finansowego wsparcia, skierowany do rodzin, których dzieci pomimo zasądzonych od rodzica wyrokiem sądu alimentów, są ich pozbawione z powodu bezskuteczności egzekucji sądowej. W takich okolicznościach państwo zastępczo wypłaca osobom uprawnionym świadczenia pieniężne w wysokości zgodnej z wyrokiem sądowym, nie więcej jednak niż 500 zł na dziecko.

Kwota kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania świadczenia od 1 października 2023 roku wynosi 1 209,00 zł na osobę w rodzinie. W 2023 roku liczba świadczeń z funduszu

alimentacyjnego zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego, natomiast kwota wydatków na te świadczenia wyniosła również mniej, jest to kwota 233 550,00 zł.

Działania wobec dłużników alimentacyjnych

Postępowanie w sprawie funduszu alimentacyjnego nie sprowadza się do przyjęcia wniosku i wydania decyzji wierzycielowi, ale polega również na przeprowadzeniu postępowania wobec dłużników alimentacyjnych. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej łącznie z ustawowymi odsetkami. Na skutek podjętych działań dłużnicy alimentacyjni w 2023 r. dokonali zwrotu z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego na łączną kwotę 144 879,49 zł.

Czyste powietrze

W dniu 21 października 2020 roku został ogłoszony nabór wniosków do drugiej części Programu „Czyste powietrze”, która daje możliwość ubiegania się uboższej części naszego społeczeństwa o większe środki finansowe czyli podwyższony poziom finansowania. Osoba fizyczna, która zamierza złożyć wniosek o przyznanie podwyższonego poziomu finansowania musi posiadać zaświadczenie o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego. Dochodem jest dochód w rozumieniu art. 3 pkt.1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. To zadanie od października 2020 jest realizowane przez GOPS. W roku 2023 wystawiono 114 takich zaświadczeń.

Karta Dużej Rodziny

Rządowy program Karty Dużej Rodziny prowadzony jest od czerwca 2014r. Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej, transportowej, edukacyjnej czy rekreacyjnej. Od 1 stycznia 2019 roku uprawnienie do Karty Dużej Rodziny uzyskali wszyscy rodzice, którzy kiedykolwiek posiadali na utrzymaniu co najmniej troje dzieci - bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku. W 2023 roku łącznie wydano 561 Kart Dużej Rodziny.

Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa

Żywnościowa Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Bankiem Żywności w Trójmieście (dysponent żywności) w 2023 roku realizował Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Podprogram 2021 Plus, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach którego pomocą objęto 709 osób. Pracownicy GOPS rozdysponowali 6 486 kg żywności. Jedna osoba w ciągu roku otrzymała 9,2 kg żywności. Rodziny otrzymały nieodpłatnie artykuły spożywcze – wsparcie w formie paczek żywnościowych, w których skład wchodziły: powidła śliwkowe, makaron jajeczny, mleko UHT, szynka wieprzowa, cukier biały i olej rzepakowy. Nie było działań towarzyszących i warsztatów.

Świadczenie usług teleopieki dla osób starszych i niepełnosprawnych

Usługa TELEOPIEKI skierowana jest do osób starszych, samotnych, schorowanych, o małym stopniu samodzielności. Umożliwia całodobowe wzywanie pomocy w przypadku zagrożenia

życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. Oferta skierowana jest przede wszystkim do osób, które pozostają na długie godziny i dni same w domu i obawiają się, że w tym czasie mogą być pozbawione pomocy w nagłej potrzebie. W gminie Szemud w 2023 roku tą formą opieki objętych było 5 osób, a łączny koszt zadania wyniósł 2 360,00 zł.

Ustalania prawa do bezpłatnej opieki zdrowotnej

Ośrodek pomocy społecznej realizuje zadanie gminy polegające na ustalaniu uprawnień osób do bezpłatnej opieki zdrowotnej, finansowanej ze środków publicznych. Prawo do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych określa art. 54 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i wydawane jest na okres 90 dni. W 2023 roku wydano 15 decyzji w tej sprawie.

Placówka Wsparcia Dziennego

Placówka Wsparcia Dziennego - Klub Młodzieżowy „Żarówka” funkcjonuje od 2022 roku w Szemudzie przy ul. Sportowej 2. Prowadzona jest w formie opiekuńczej, gdzie wychowawcy zapewniają opiekę, wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań dla trzydziścioro dzieci i młodzieży, w przedziałach wiekowych 10-12 lat oraz 12-18 lat. Zajęcia w Placówce dostosowane są do potrzeb dzieci i młodzieży i odbywają się 4 razy w tygodniu (poniedziałek, wtorek, czwartek, piątek) w godzinach popołudniowych nie kolidujących z obowiązkiem szkolnym. Organizację pracy określa Regulamin, a środki na jej utrzymanie zapewnione są z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym (stypendia i zasiłki szkolne)

Na mocy Uchwały Rady Gminy Szemud z dnia 18 grudnia 2019 roku zadania z zakresu ustawy o systemie oświaty tj. w sprawie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych od 2020 są realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szemudzie. W związku z powyższym:

- w okresie od I-VI/2023 stypendium szkolne przyznano 106 uczniom, na łączną kwotę 52 807,00 zł;
- w okresie od IX-XII/2023 stypendium szkolne przyznano 118 uczniom, na łączną kwotę 58 660,00 zł;
- w okresie od I-XII/2023 zasiłek szkolny przyznano 1 uczniowi, na łączną kwotę 620,00 zł.

Dodatki mieszkaniowe

O dodatek mieszkaniowy mogą się ubiegać osoby, które mieszkają w mieszkaniu wynajętym, komunalnym, spółdzielczym, własnościowym lub w domu prywatnym. Decyzja o jego przyznaniu zależy od dochodu rodziny, metrażu mieszkania i wysokości opłat za zajmowany lokal. Dodatek mieszkaniowy przysługuje, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku nie przekracza w gospodarstwie jednoosobowym 40% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu złożenia wniosku (ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego), a w gospodarstwie wieloosobowym 30% przeciętnego wynagrodzenia. W 2023 r. kryterium dochodowe wynosiło 2 538,46 zł

w gospodarstwie jednoosobowym oraz 1 903,85 zł w gospodarstwie wieloosobowym. W roku 2023 dodatek mieszkaniowy został wypłacony 9 rodzinom w łącznej wysokości 22 550,62 zł.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami.

- Organizacja kolonii dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Szemud, łącznie ze zorganizowanego wypoczynku skorzystało 30 dzieci;
- Współpraca z Fundacją Leszka Kucharskiego – bezpłatny udział dzieci w wakacyjnych obozach sportowych;
- Współpraca ze Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Oświatowo – Wychowawczych im. Teresy Kras oraz z Kuratorium Oświaty w Gdańsku w celu organizacji wypoczynku letniego dla dzieci;
- Współpraca z sektorem pozarządowym i innymi podmiotami odbywa się na zasadzie partnerstwa, wzajemnym wsparciu w działaniach;
- Współpraca z KRUS w celu organizacji wyjazdu wakacyjnego dla dzieci rolników z Gminy Szemud;
- Współpraca z PCPR w zakresie wspierania rodziny oraz przeciwdziałania przemocy domowej (udział w grupach diagnostyczno-pomocowych, przygotowywanie danych na potrzeby programów realizowanych przez powiat wejherowski);
- Współpraca z Policją w zakresie monitorowania miejsc pobytu osób bezdomnych z tereny gminy Szemud, a także przeciwdziałania przemocy domowej;
- Współpraca z Ochotniczą Strażą Pożarną w Szemudzie w sytuacjach zdarzenia losowego (np. pożary);
- Przygotowanie 120 paczek świątecznych dla osób samotnych i niepełnosprawnych, które zostały rozwieszone przez pracowników socjalnych;
- Współpraca ze schroniskami dla osób bezdomnych m.in. ze schroniskiem w Koleczkowie prowadzonym przez Stowarzyszenie Edukatorów i Terapeutów „Zaczarowani” w Koleczkowie;
- Współpraca ze szkołami – m.in. poprzez udział psychologów i pedagogów w posiedzeniach grup diagnostyczno-pomocowych w ramach procedury NK;
- Współpraca z placówką wsparcia dziennego „Żarówka” w Szemudzie;
- Przygotowanie przez pracowników socjalnych paczek/upominków dla seniorów Gminy Szemud – przy współpracy z Gminnym Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Szemudzie;
- Współpraca z Sądami – kuratorzy, sędziowie;
- Współpraca ze Związkiem Banków Żywności w Trójmieście – odbieranie, wydawanie i rozwożenie żywności osobom zakwalifikowanym do udziału w Podprogramie;
- Współpraca z sołtysami i radnymi;
- Współpraca z Ośrodkami Zdrowia i Szpitalami – głównie z pielęgniarkami środowiskowymi;
- Współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Wejherowie;
- Współpraca z Ośrodkiem Rehabilitacyjnym w Kielnie oraz OREW-em w Strzepczu;
- Współpraca z Teleopieką – jest to swego rodzaju monitoring osób pozostających samotnie w domu, które z różnych względów potrzebują całodobowego nadzoru;

- Współpraca z Centrum Zdrowia Psychicznego SPS ZOZ w Łęborku Oddział w Wejherowie;
- Współpraca ze Stowarzyszeniem Wiosna w ramach projektu „Szlachetna Paczka” – wytypowanie rodzin;
- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Wejherowie, w celu udzielenia pomocy podopiecznym GOPS w znalezieniu i podjęciu zatrudnienia;
- Przygotowanie przez pracowników socjalnych 91 paczek/upominków dla osób starszych i samotnych, które wzięły udział w spotkaniu wigilijnym;
- Współpraca z firmą cateringową, która przygotowała poczęstunek w SP w Szemudzie na spotkanie wigilijne dla podopiecznych GOPS;
- Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Szemud;
- Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej powiatu wejherowskiego.

Usługa opieki wytchnieniowej

Realizację programu „Opieka wytchnieniowa” w latach 2021-2023 finansowano z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. W ramach tego zadania z pomocy usługi opieki wytchnieniowej w 2023 roku skorzystało 9 osób z niepełnosprawnościami (w tym 5 -ro dzieci). Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.

Usługi Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej

Realizacja programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” -edycja 2023 finansowana była w całości z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Na realizację zadania otrzymano 110 619,00 zł, a wydatkowano 103 762,64 zł. W ramach Programu objęto wsparciem 6 osób z niepełnosprawnościami i zrealizowano 2 280 godzin usług asystenckich. Głównym celem Programu jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami w wykonywaniu codziennych czynności, funkcjonowaniu w życiu społecznym i zwiększenie ich szans na bardziej niezależne i samodzielne życie.

Klienci pomocy społecznej, przyczyny korzystania ze wsparcia OPS

Wsparciem systemu pomocy społecznej w roku 2024 objęto w gminie Szemud 457 rodzin, w tym 1 305 osób. Analizując liczbę osób objętych wsparciem w stosunku do liczby mieszkańców gminy, można stwierdzić, że pomocą objęto 5,52% ogółu ludności gminy Szemud. Notuje się tendencję spadkową liczby osób korzystających z pomocy społecznej (szczególnie w formie finansowej). Lata 2021-2024 to okres utrzymania się zbliżonej, stałej liczby klientów pomocy społecznej.

Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

ROK	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
2018	635	1 885

2019	603	1 778
2020	532	1 587
2021	466	1 359
2022	455	1 299
2023	447	1 303
2024	457	1 305

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS Szemud z roku 2024

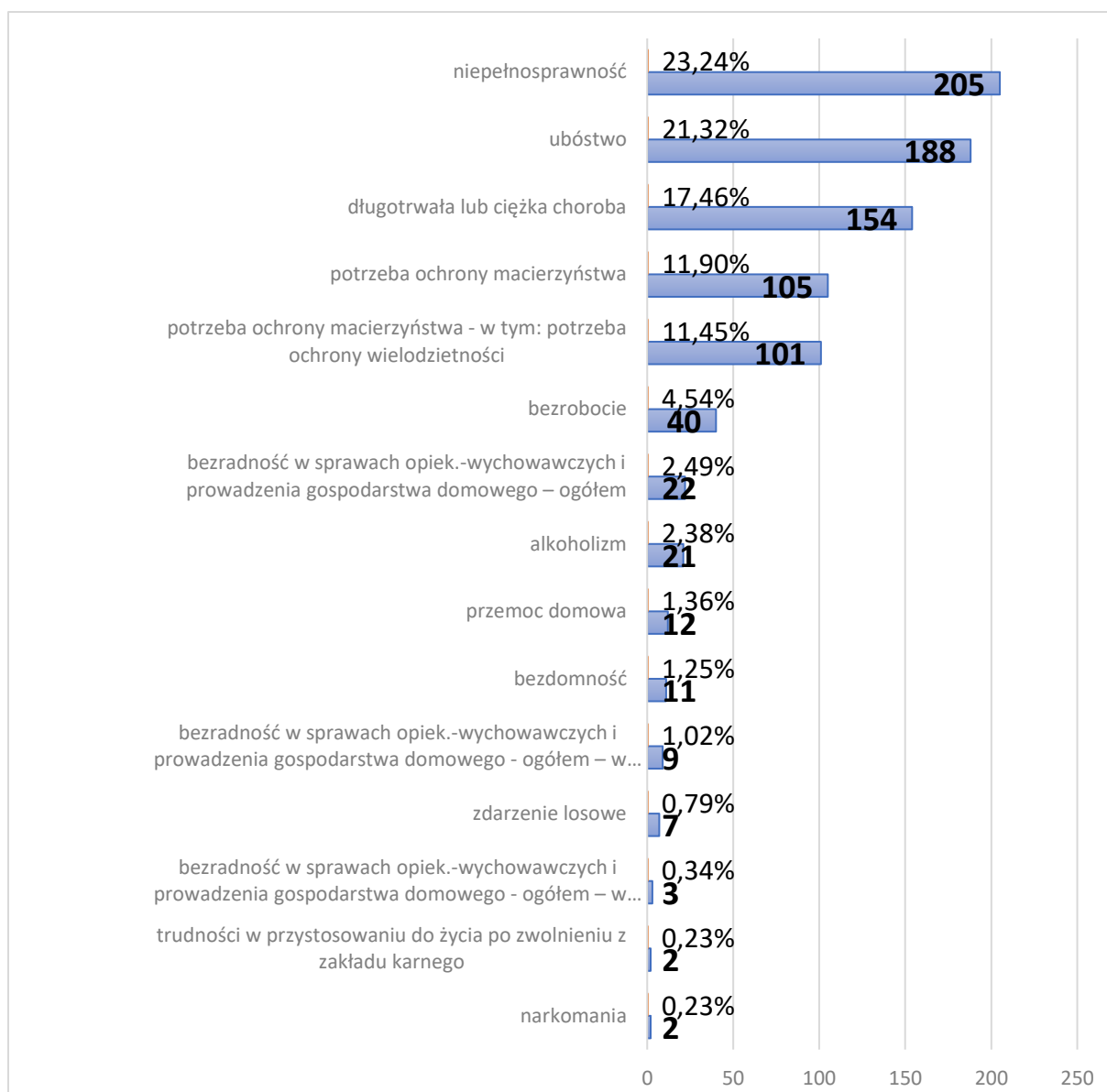
Najczęstszymi powodami udzielania pomocy w gminie Szemud była: **niepełnosprawność** (205 rodzin), **ubóstwo** (188 rodzin), **długotrwała choroba lub ciężka choroba** (154 rodziny), **potrzeba ochrony macierzyństwa** (105 rodzin) oraz **wielodzietności** (101 rodzin).

Z pomocy i wsparcia w roku 2024 skorzystało 762 osób mieszkających na terenie gminy Szemud. Świadczenia przyznano 671 osobom, w tym długotrwale z nich korzysta 336 osób.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest struktura rodzin korzystająca ze wsparcia. W przypadku niepełnosprawności, ubóstwa i długotrwałej choroby są to rodziny jednoosobowe, gdzie prócz wsparcia finansowego konieczne jest wdrożenie usług opiekuńczych lub aktywizacyjno-profilaktycznych.

POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA – RANKING	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
▪ niepełnosprawność	205
▪ ubóstwo	188
▪ długotrwała lub ciężka choroba	154
▪ potrzeba ochrony macierzyństwa	105
▪ potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym: potrzeba ochrony wielodzietności	101
▪ bezrobocie	40
▪ bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	22
▪ alkoholizm	21
▪ przemoc domowa	12
▪ bezdomność	11
▪ bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem – w tym: rodziny niepełne	9
▪ zdarzenie losowe	7
▪ bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem – w tym: rodziny wielodzietne	3
▪ narkomania	2
▪ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2

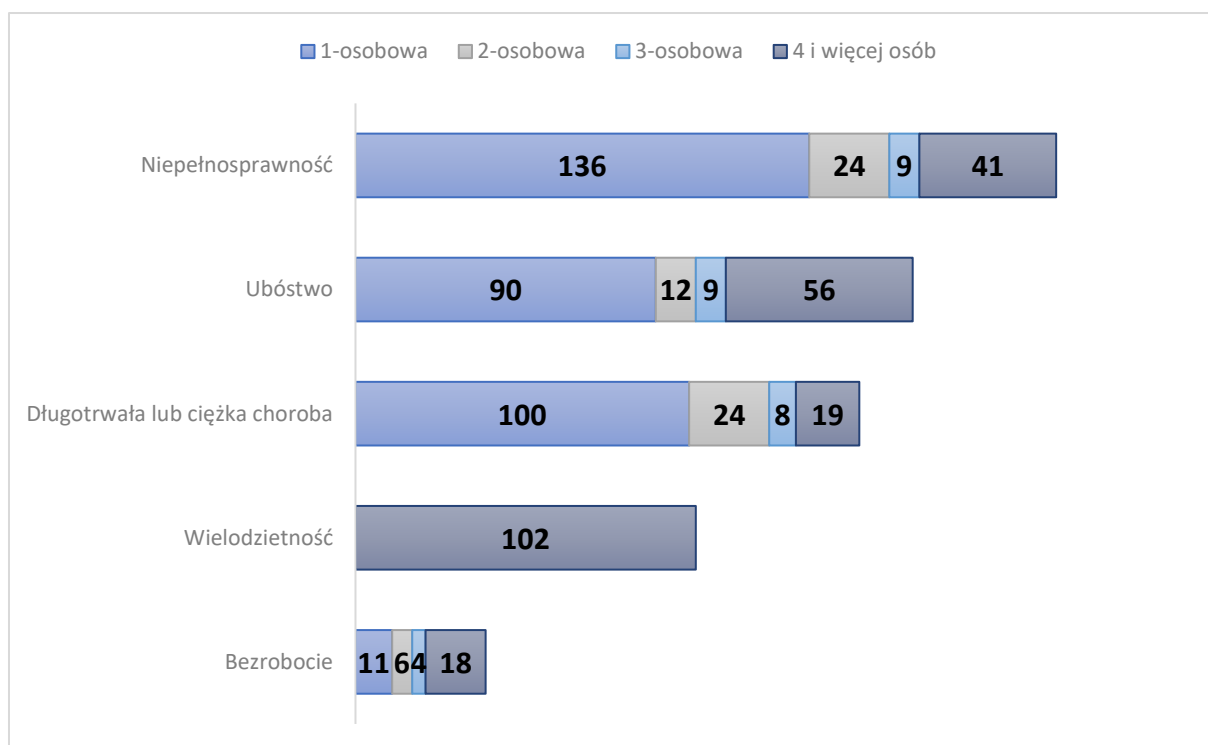
źródło: OZPS Szemud z roku 2024

źródło: OZPS Szemud z roku 2024

POWÓD PRYZNANIA	TYP RODZINY				
	Ogółem	1-osobowa	2-osobowa	3-osobowa	4 i więcej osób
niepełnosprawność	210	136	24	9	41
ubóstwo	167	90	12	9	56
długotrwała lub ciężka choroba	151	100	24	8	19
wielodzietność	102				102
bezrobocie	39	11	6	4	18

źródło: OZPS Szemud z roku 2024

źródło: OZPS Szemud z roku 2024

Mimo pozytywnego trendu „Prognoza ludności na lata 2023-2060” wskazującego, że powiat wejherowski jako jeden z nielicznych w Polsce zanotuje w 2060 roku wzrost liczby mieszkańców, a gmina Szemud osiągnie najwyższy wynik w całym powiecie o wartości +25,12% - pojawią się niepokojące prognozowane dane dotyczące struktury wiekowej mieszkańców gminy

Wynika, z tego że w 2060 roku na terenie gminy Szemud będzie mieszkać 26 606 mieszkańców, w tym osób powyżej 60 roku życia będzie 7 762, co stanowić będzie 29,2% wszystkich jej mieszkańców. Porównując przyrosty liczba osób 60+ wzrośnie 2,5 krotnie (od 3 056 osób w 2023 do 7 762 osób w 2026), w tym 80+ prawie 5-cio krotnie (od 501 w 2023 do 2 420 osób w 2060 roku).

Analizując dane statystyczne i prognozy demograficzne dotyczące gminy Szemud zauważa się, że dominującymi i stale pogłębiającymi się problemami społecznymi są i będą: niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba z uwzględnieniem starości. Dominującą grupą osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej już teraz stanowią klienci w wieku poprodukcyjnym (22%), często dotknięci chorobą lub niepełnosprawnością. W tej grupie szczególnie wyraźnie wybrzmiewa problem samotności, wykluczenia społecznego, braku dostępu do specjalistycznej opieki medycznej oraz wykluczenia komunikacyjnego (rozumianego jako niemożność samodzielnego i swobodnego przemieszczania się). Ponadto w tej grupie beneficjentów coraz częściej pojawia się problem związany z deficytami w samoobsłudze. Osoby te często są samotne i przy braku rodziny mogącej zapewnić stosowną pomoc, oczekują wsparcia w postaci usług opiekuńczych, usług specjalistycznych oraz usług asystenckich.

Wszystkie te formy wsparcia pozwalają na udzielanie pomocy w lokalnym środowisku. W roku 2022 zrealizowano 8 276 świadczeń dla 27 rodzin, a w 2023 roku już 9 714 świadczeń dla 30 rodzin. W 2023 roku w OPS Szemud zatrudnione na umowę o pracę było 4 opiekunów.

W większości przypadków to osoby z najbliższego otoczenia osób niesamodzielnych – sąsiedzi, lokalni aktywiści, którzy codziennie towarzyszą i wspierają osoby potrzebujące. Usługi opiekuńcze głównie są przyznawane niesamodzielnym osobom samotnym.

Zwiększa się również zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych. W roku 2022 zrealizowano 708 świadczeń dla 2 rodzin, gdzie występuje niepełnosprawność, a w 2023 zrealizowano już 830 świadczeń dla 5 rodzin. Specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane są tylko w rodzinach, w których osoby niepełnosprawnościami (głównie dzieci) wymagają takiej pomocy zgodnie z zaleceniami lekarskimi.

Uzupełnieniem tych działań jest realizacja dwóch rządowych programów „Opieka wytchnieniowa” oraz „Asystent osoby niepełnosprawnej”.

Program „Opieki wytchnieniowej” w latach 2021-2023 finansowany był z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. W ramach tego zadania z pomocy w roku 2021 i 2022 skorzystało po 5 rodzin, gdzie występuje niepełnosprawność w łącznym wymiarze 1 200 godzin wsparcia na rok. W 2023 roku z tej formy wsparcia skorzystało 9 rodzin, gdzie występuje niepełnosprawność (głównie dzieci) w wymiarze 2 160 godzin. Głównym celem programu była pomoc rodzinom sprawującym bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami w doraźnej lub czasowej opiece. Jak wskazuje nazwa programu opiekun osoby zależnej ma znaleźć chwilowe wytchnienie w codziennych obowiązkach wynikających z profilaktyki i pielęgnacji niepełnosprawnego członka rodziny.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” finansowany był w całości z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. W ramach programu w 2023 roku objęto wsparciem 6 osób z niepełnosprawnościami i zrealizowano dla nich 2 280 godzin usług asystenckich. W strukturach OPS zatrudnionych zostało 5 asystentów, których celem było wsparcie osób z niepełnosprawnościami służące zwiększeniu ich szans na bardziej samodzielne życie.

Bardzo pożądaną formą świadczenia usług opiekuńczych jest teleopieka domowa, która skierowana jest do osób starszych, samotnych, schorowanych, o niewielkim stopniu samodzielności. Umożliwia całodobowe wzywanie pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa. Oferta skierowana jest przede wszystkim do osób, które pozostają na długie godziny i dni same w domu i obawiają się, że w tym czasie mogą być pozbawione pomocy w nagłej potrzebie. W gminie Szemud w 2023 roku tą formą opieki objętych było 5 seniorów.

Niestety wszystkie te działania nie zaspakajają zdiagnozowanego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze (zarówno sąsiedzkie, jak i specjalistyczne). Instytucje i organizacje pomocowe działające na terenie gminy Szemud powinny być zaangażowane w tworzenie sieci usług opiekuńczych realizowanych w miejscu lub pobliżu zamieszkania beneficjentów. Konieczne jest stałe kształcenie kadr i wolontariuszy świadczących usługi opiekuńcze oraz promowanie

zatrudnienia w sferze usług społecznych. Wskazane byłoby utworzenie ośrodka wsparcia i aktywizacji osób niesamodzielnych wykorzystujące zasoby infrastrukturalne i kadrowe OPS. Istnieje ogromne zapotrzebowanie na usługi społeczne typu: rehabilitacja, poradnictwo psychologiczne i psychoterapeutyczne, wsparcie logopedyczne oraz opieka pielęgniarska świadczona w miejscu zamieszkania. Działania te zaspakajają potrzebę braku kontaktu ze specjalistyczną opieką zdrowotną wynikającą z niezasobności mieszkańców, braku ich mobilności oraz niezaradności życiowej.

Mimo działań deinstytucjonalizacyjnych w ośrodkach wsparcia w roku 2024 przebywało 10 osób w domach pomocy społecznej, a 13 osób przebywało w schroniskach. Były to osoby, których sytuacja zdrowotna, mieszkaniowa i rodzinna uniemożliwia organizację usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Kolejną grupą objętą znacznym wsparciem instytucjonalnym w gminie są rodziny (szczególnie wielodzietne), które powinny być bezpiecznym miejscem kształtowania młodego pokolenia.

W tym celu realizowana jest współpraca z wieloma instytucjami działającymi na rzecz rodzin i dzieci w gminie oraz w powiecie wejherowskim. Pracownicy lokalnych instytucji pomocowych uczestniczą w zespołach wychowawczych, terapeutycznych i kontrolujących. W uzasadnionych przypadkach rodzina może liczyć na wsparcie asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych. W ciągu całego 2024 roku wsparciem 2 asystentów objętych było 26 rodzin (maksymalna liczba określona ustawą to 15 rodzin na jednego asystenta). Dodatkowo należy zaplanować szereg usług społecznych o charakterze terapeutycznym i animacyjnym, które powinny wspierać rodziny. Są to: Szkoła Rodzica, poradnictwo psychoterapeutyczne, psychiatryczne i prawne.

Realizowane działania w sferze pomocy społecznej

Gmina Szemud konsekwentnie działa w sferze pomocy społecznej poprzez realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szemud na lata 2021-2030 (opracowana w 2021 r. i przyjęta Uchwałą XXIII/315/2021 Rady Gminy Szemud z dnia 31 marca 2021 r.).

W dokumencie określono najważniejsze cele strategiczne i operacyjne, które determinują długofalowe działania i interwencje lokalnych instytucji i organizacji pomocowych. Są to:

Cel strategiczny nr I: Silna i zdrowa rodzina

Skuteczne wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskiej realizowany jest poprzez:

- 1.1 Promowanie różnych form integracji oraz programów wspierających rodziny objętych pomocą społeczną w prawidłowym wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych;
 - 1.2. Utworzenie i prowadzenie Centrum Wsparcia Rodziny w Szemudzie (porady psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne, w tym terapia uzależnień, mediacje, terapia rodzin, pomoc prawna);
-

-
- 1.3. Rozwój asystentury rodzinnej poprzez szkolenia i doskonalenie zawodowe zatrudnionych asystentów rodziny;
 - 1.4. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości świadczonej pracy socjalnej;
 - 1.5. Nawiązywanie partnerstw i współpracy w zakresie wsparcia rodzin będących w trudnej sytuacji;
 - 1.6. Ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
-

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zmniejszenie skali ubóstwa rodzin realizowany jest poprzez:

- 2.1. Realizacja programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych;
 - 2.2. Udzielanie informacji rodzinom o możliwych formach wsparcia w zakresie świadczeń pieniężnych oraz usług.
-

Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju opiera się na:

- 3.1. Wspieranie działań w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży;
 - 3.2. Promowanie osiągnięć dzieci i młodzieży;
 - 3.3. Utworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Centrum Wsparcia Rodziny;
 - 3.4. Zwiększenie oferty zajęć rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży (kółka tematyczne, integracja, socjalizacja);
 - 3.5. Rozwijanie i wspieranie programów aktywizujących idee wolontariatu.
-

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szemud na lata 2021-2030”

Cel strategiczny nr II: Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów

Stworzenie sprawnego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami realizowany jest poprzez:

- 1.1. Rozwijanie usług z zakresu edukacji, profilaktyki, ochrony zdrowia i rehabilitacji poprzez utworzenie i prowadzenie Centrum Rehabilitacji w Kielnie;
 - 1.2. Rozwijanie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz realizacja świadczeń socjalnych dla osób z niepełnosprawnościami;
 - 1.3. Rozwijanie wysokiej jakości usług dla osób z niepełnosprawnościami.
-

Rozwój wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami zakłada:

- 2.1. Udzielanie informacji o dostępnych świadczeniach finansowych i niefinansowych dla opiekunów osób zależnych;
 - 2.2. Rozwój usługi opieki wytchnieniowej;
-

2.3. Wsparcie dla opiekunów (pomoc psychologiczna, grupy samopomocowe).

Aktywizacja i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami realizowany jest poprzez:

- 3.1. Dostosowywanie stron internetowych instytucji publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- 3.2. Monitoring miejsc publicznych pod względem ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- 3.3. Rozwój instytucji i podmiotów reintegracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szemud na lata 2021-2030”

Cel strategiczny nr III: Poprawa sytuacji społecznej osób starszych

Aktywizacja społeczna osób starszych opiera się na:

- 1.1. Stworzenie warunków umożliwiających osobom starszym pełne uczestnictwo w życiu społecznym gminy (powołanie Rady Seniorów, przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek);
- 1.2. Wspieranie aktywności edukacyjnej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej seniorów (spotkania integracyjne, kluby seniora);
- 1.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi udzielającym wsparcia osobom starszym (w zakresie aktywizacji i rehabilitacji).

Rozwój opieki środowiskowej dla seniorów w miejscu zamieszkania realizowany jest poprzez:

- 2.1. Stwarzanie warunków wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i środowiskowego dla osób starszych (w tym utworzenie dziennego domu pobytu);
- 2.2. Wysokiej jakości usługi opiekuńcze dla seniorów;
- 2.3. Rozwój sieci wsparcia dla członków rodzin opiekujących się osobami starszymi (wsparcie psychologiczne, prawne, grupy wsparcia);
- 2.4. Rozwój i promocja idei wolontariatu socjalnego i włączenie wolontariuszy do pomocy osobom starszym.

Przeciwdziałanie zagrożeniom dla bezpieczeństwa osób starszych realizowany jest przez:

- 3.1. Zwiększanie świadomości mieszkańców gminy na temat praw i przeciwdziałanie przemocy wobec osób starszych;
- 3.2. Działania interwencyjne w sytuacji zagrożenia przemocą wobec osób starszych;
- 3.3. Inicjowanie i organizowanie kampanii na temat przestępstw wobec osób starszych oraz minimalizacja ryzyka ich wystąpienia.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szemud na lata 2021-2030”

Cel strategiczny nr IV: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Prowadzenie działań aktywizujących osoby zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym opiera się na:

- 1.1. Zmniejszanie skali ubóstwa osób i rodzin;
- 1.2. Aktywizacja osób bezrobotnych poprzez wzmacnianie partnerstwa instytucji rynku pracy i pomocy społecznej (staże, kursy i szkolenia);
- 1.3. Prowadzenie działań profilaktycznych w celu zapobiegania degradacji społecznej i ekonomicznej osób zagrożonych bezdomnością.

Promocja zdrowego stylu życia i przeciwdziałanie uzależnieniom realizowane jest przez:

- 2.1. Prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących różnych zagrożeń społecznych i uzależnień;
- 2.2. Realizacja programów zwiększających dostępność do wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 2.3. Udzielanie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom (pomoc terapeutyczna, psychologiczna, prawna i grupowa).

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz agresji realizowany jest przez:

- 3.1. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie i agresją w szkole i grupie rówieśniczej;
- 3.2. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w rodzinie;
- 3.3. Ochrona ofiar przemocy w rodzinie (pomoc, poradnictwo, udzielenie schronienia).

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szemud na lata 2021-2030”

Określenie podstawowych problemów społecznych

Na podstawie danych ilościowych z 2024 roku przekazanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Szemudzie określono najważniejsze problemy społeczne występujące w gminie. Są to: **NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ** (205 rodzin); **UBÓSTWO** (188 rodzin); **DŁUGOTRWALA LUB CIĘŻKA CHOROBA w tym STAROŚĆ** (151 rodzin) oraz **WIELODZIETNOŚĆ** (102 rodziny).

W celu pełnej identyfikacji problemów społecznych gminy Szemud dodatkowo zebrano informacje od osób pracujących w instytucjach i organizacjach pomocowych oraz od osób działających lokalnie na rzecz jej mieszkańców. Informacje te pozwoliły nakreślić ogólne tendencje i zjawiska uznawane za problemy społeczne. Są to niepełnosprawność, długotrwała i przewlekła choroba włącznie ze starzeniem oraz trudności w funkcjonowaniu rodzin (ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wielodzietnych).

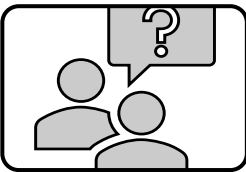
Niepełnosprawność

W rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób z niepełnosprawnościami, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw. Osoby z niepełnosprawnością są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Osoby z niepełnosprawnościami są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnego wsparcia w rehabilitacji, edukacji i życiu społecznym. Bez wątpienia konieczne jest zapobieganie izolacji oraz marginalizacji życia osób z niepełnosprawnościami na terenie kraju jak i również gminy Szemud.

Dużą rolę w realizacji tych zadań powinny odgrywać i odgrywają organizacje pozarządowe. W przypadku osób z niepełnosprawnościami szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa. Poza instytucjonalnymi formami pomocy gmina Szemud angażuje się w realizację szeregu projektów mających na celu integrację i aktywizację osób z niepełnosprawnościami.

Analiza problemowa zjawiska niepełnosprawności występująca w gminie Szemud

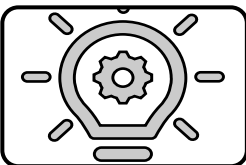
W 2024 roku w gminie Szemud 205 rodzin objętych było wsparciem ośrodka z powodu niepełnosprawności. Występuje tendencja spadkowa liczby rodzin, gdzie przyznano świadczenia z tytułu niepełnosprawności. (2021 r. - 221 rodzin, 2022 r. - 209 rodzin, 2023 r. - 202 rodzin). Zwiększenie liczby korzystających o 3 rodziny w roku 2024 nie wpływa na ogólną tendencję.

PROBLEM

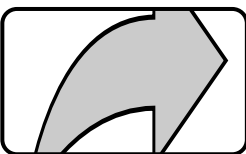
• Niepełnosprawność

Przyczyny

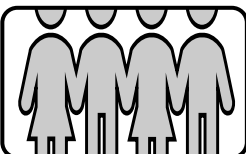
- brak wiedzy nt. zachowań i nawyków matki w trakcie ciąży;
- uzależnienia i stosowanie używek przez przyszłych rodziców;
- brak wsparcia systemowego dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin;
- niedostosowanie edukacji, rekreacji i zajęć animacyjnych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów.

Skutki

- konieczność zapewnienia usług opiekuńczo i leczniczych;
- potrzeba doradztwa i pomocy w załatwianiu spraw urzędowych oraz pomocy w codziennym funkcjonowaniu;
- nie zabezpieczenie podstawowych potrzeb i leczniczych, badań lekarskich, socjalnych i życiowych;
- niewystarczające środki pieniężne na zaspokojenie wszystkich potrzeb;
- brak wsparcia emocjonalnego.

Osoby dotknięte problemem

- osoby z niepełnosprawnościami;
- opiekunowie i rodziny osób z niepełnosprawnościami.

Ubóstwo

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji. Termin „ubóstwo” funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak:

- bezrobocie;
- niepełnosprawność wszelkiego rodzaju - fizyczna, psychiczna, umysłowa;
- długotrwała, przewlekła choroba;
- rodziny niepełne, samotnie wychowujące dzieci;
- wielodzietność (wg statystyk GUS rodziny ubogie są większe od pozostałych, a ich średnia wielkość wynosi 4,3 osoby);
- uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm);

- samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe).

Należy zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawarstwiają się, stawiając jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji materialnej, bytowej i społecznej.

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestniczenia, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i organizacji, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności osób ubogich. Dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo), nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, założenie rodziny, czy też utrudniają dostosowanie się do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych. Są to często osoby posiadające cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby czy innych cech indywidualnych. Niestety są to osoby, które bardzo często są przedmiotem niszczącego działania innych osób: przemocy, szantażu, agresji.

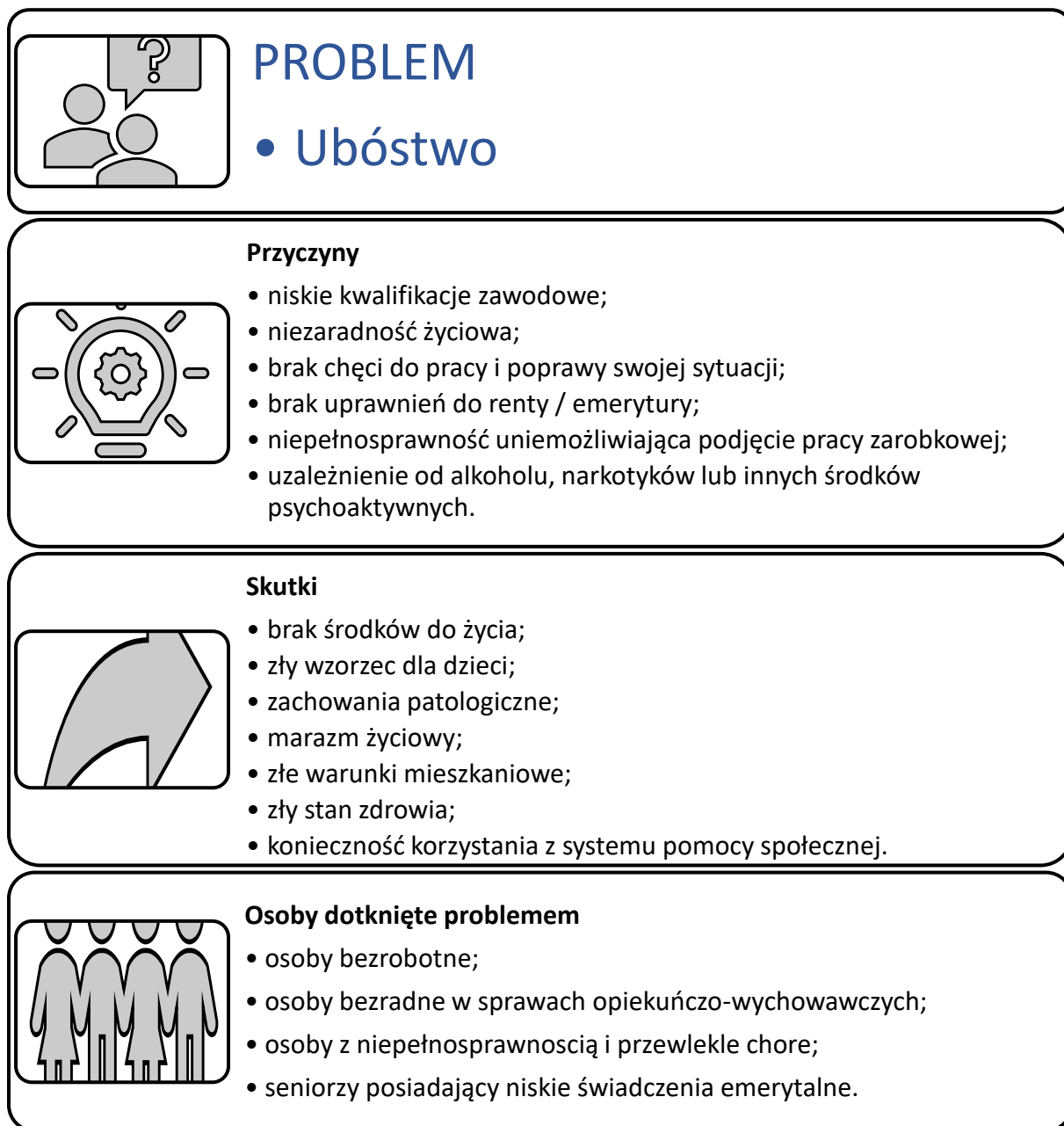
Grupy wrażliwe na wykluczenie społeczne:

- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych;
- dzieci wychowujące się poza rodziną;
- kobiety samotnie wychowujące dzieci;
- ofiary patologii życia rodzinnego;
- osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne;
- osoby o niskich kwalifikacjach;
- osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych;
- osoby z niepełnosprawnościami i przewlekłe chore;
- osoby chorujące psychicznie;
- osoby samotne w podeszłym wieku;
- osoby opuszczające zakłady karne;
- bezdomni;
- osoby uzależnione od narkotyków i alkoholu;
- członkowie rodzin osób uzależnionych / osoby współuzależnione;
- imigranci (szczególnie utrzymujący się z nielegalnej pracy).

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest bezrobocie - szczególnie długotrwałe tzw. długookresowe, trwające powyżej jednego roku czasu. Szczególnie narażone są tu tzw. grupy wrażliwe. Grupy wrażliwe to: młodzież, osoby z niepełnosprawnością, osoby o niskich kwalifikacjach (brak wykształcenia), kobiety, szczególnie po 40 roku życia oraz osoby w wieku niemobilnym. Konsekwencją braku pracy jest zubożenie i nie uczestniczenie w życiu społecznym, ale również ograniczony dostęp do zabezpieczenia dochodowego w przyszłości. Praca jest bowiem źródłem ubezpieczenia społecznego na okres niezdolności do pracy oraz starość.

Analiza problemu zjawiska ubóstwa występująca w gminie Szemud

Z powodu ubóstwa w 2024 roku korzystało z pomocy społecznej w gminie Szemud 188 rodzin. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stale zmniejszającą się ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu. W roku 2021 było to 223 rodziny, w 2022 roku 198 rodzin, a w 2023 roku 199 rodzin.

Długotrwała i przewlekła choroba ze szczególnym uwzględnieniem starości

Długotrwała choroba, definiowana również jako choroba przewlekła to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych. Długotrwała choroba to dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal do głównych cech choroby przewlekłej należą:

długotrwałość, pogorszenie sprawności, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne; osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i / lub rehabilitacji. Głównymi zagrożeniami dla życia i zdrowia ludzi w Polsce stanowią choroby układu krążenia i nowotwory, które powodują 75% ogółu zgonów. Zmiany w strukturze demograficznej i wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie mieszkańców gminy uzasadnia potrzebę podjęcia działań w zakresie różnorodnych form aktywizacji osób starszych, m.in. poprzez specjalistyczne programy aktywizacyjne.

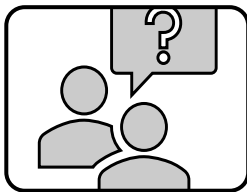
Głównymi celami takich działań winny być m.in.: utrzymanie sprawności i samodzielności osób starszych poprzez aktywizację fizyczną i psychiczną, poprawa bezpieczeństwa osobistego osób starszych, zwiększenie jakości i dostępu do edukacji społecznej seniorów, kreowanie w środowisku integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystywanie aktywności i doświadczenia osób starszych w działalności na rzecz gminy. Sytuacja ta wyraźnie wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć:

- samotność;
- ograniczenie sprawności psychofizycznej i liczne choroby wieku starszego;
- pogorszenie sytuacji ekonomicznej;
- życie w ubóstwie często w związku z brakiem świadczeń rentowych, emerytalnych;
- utrata pozycji społecznej wynikająca często z zakończeniem aktywności zawodowej;
- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz załatwianiu spraw urzędowych;
- zmiana pełnionych funkcji w rodzinie co powoduje często izolowanie się od innych;
- brak koncepcji na nową organizację życia, trudności w kontaktach ze środowiskiem;
- groźba śmierci lub utraty bliskich osób;
- kłopoty z przystosowaniem się do szybkich zmian cywilizacyjnych i technicznych.

Sytuacja ta skłania do poszerzenia oferty usług systemu pomocy społecznej. Jedną z najczęściej przyznawanych form pomocy dla osób starszych są usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze przysługujące osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Zapewnienie osobom starszym pomocy w formie usług w miejscu zamieszkania zapobiega utracie kontaktu ze swoim środowiskiem.

Analiza problemu zjawiska starości i przewlekłej choroby występująca w gminie Szemud

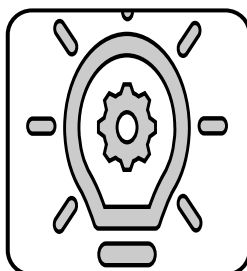
W 2024 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Szemudzie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby pomocą społeczną objętych było 151 rodzin. Bezpośrednio wiąże się to, ze zmianą struktury wiekowej i „starzeniem się” jej mieszkańców.

PROBLEM

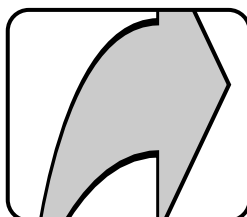
• Starość, choroby przewlekłe

Przyczyny

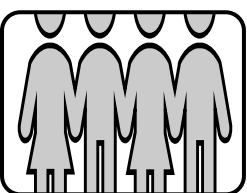

- starzejące się społeczeństwo;
- duża liczba osób starszych, samotnych;
- duża odległość i często brak połączeń z większą miejscowością / z urzędem, ośrodkiem zdrowia;
- utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów;
- niskie świadczenia rentowo-emerytalne, szczególnie byłych rolników;
- niechęć do profilaktyki zdrowotnej, dbania o siebie i prowadzenie zdrowego stylu życia;
- brak wiedzy nt. zdrowia, profilaktyki i dbania o siebie.

Skutki

- konieczność zapewnienia usług opiekuńczo-leczniczych;
- potrzeba doradztwa i pomocy w załatwianiu spraw urzędowych;
- nie zabezpieczenie podstawowych potrzeb leczniczych, badań lekarskich;
- niewystarczające środki pieniężne na zaspokojenie wszystkich potrzeb, szczególnie w przypadku długotrwałej choroby czy niepełnosprawności;
- niski udział seniorów w imprezach kulturalnych;
- brak wsparcia emocjonalnego.

Osoby dotknięte problemem

- osoby z niepełnosprawnością;
- opiekunowie i rodziny osób z niepełnosprawnościami.

Trudności w funkcjonowaniu rodzin

Zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami w wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Znaczącą część klientów OPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od alkoholu, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Wiele rodzin klientów ośrodka odznacza się zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci.

W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców.

W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy w szkole (mniej czasu poświęcają przygotowywaniu się do lekcji, przeżywają więcej porażek szkolnych w efekcie czego rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy), w takiej sytuacji rodzice nie pomagają, lecz podwyższają wymagania w stosunku do ocen i zachowania dziecka lub też w ogóle przestają się nim interesować.

Dzieci odrzucane przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych, a dla dorosłych ofiar przemocy domowej są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach „pomocowych”.

Rodzina dysfunkcyjna nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych zadań, gdyż:

- nie realizuje właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- nie zaspokaja potrzeb materialnych i duchowych;
- nie przekazuje właściwych społecznie wzorów postępowania norm i zasad współżycia społecznego.

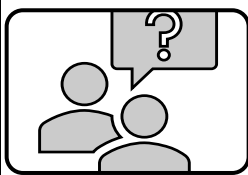
Praca z rodziną problemową winna zmierzać do uwzględnienia indywidualnych problemów jej członków, a także do naprawy różnych systemów, których rodzina jest częścią składową.

Od stycznia 2012 r. OPS realizuje zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach powierzonych obowiązków ośrodek podejmuje działania na rzecz poprawy sytuacji rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach tych działań:

- udzielano rodzinom informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej;
- zapewniono rodzinom dostęp do poradnictwa specjalistycznego;
- prowadzono pracę socjalną z rodzinami;
- monitorowano sytuację dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- współpracowano z przedstawicielami instytucji publicznych mających kontakt z rodziną tj.: szkoła, policja, służba zdrowia, sąd - w celu wypracowania wspólnych metod i narzędzi wspomagających rodziny w sytuacji trudnej.

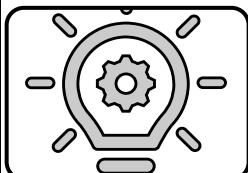
W roku 2024 podobnie jak w 2023 roku w strukturach OPS zatrudnionych jest 2 asystentów rodziny, którzy objęli wsparciem 26 rodzin. Obserwuje się stały wzrost zapotrzebowania na usługi asystenckie (2018 rok - 18 rodzin; 2019,2020, 2022 rok - po 17 rodzin, 2021 rok - 16 rodzin oraz w 2023 i 2024 roku po 26 rodzin).

W pieczy zastępczej (rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka) w 2024 przebywało 24 dzieci. Większość tych dzieci, po ukończeniu 18 rż. lub po ukończeniu nauki szkolnej muszą otrzymać wsparcie mieszkaniowe, by nie wrócić do nieprawidłowo działających rodzin biologicznych. Niestety gmina Szemud obecnie nie dysponuje żadnymi mieszkaniami treningowymi, ani wspomaganyymi.

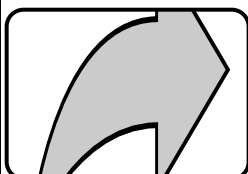
PROBLEM

- Trudności w funkcjonowaniu rodziny

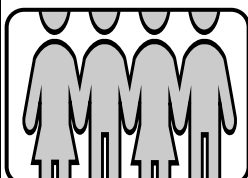
Przyczyny

- niskie kwalifikacje;
- brak zorganizowanych zajęć dla dzieci i młodzieży w czasie wakacji i ferii;
- brak wzorców;
- zły stan zdrowia;
- uzależnienia;
- utrudniony dojazd/wykluczenie komunikacyjne.

Skutki

- brak środków do życia;
- zachowania patologiczne;
- uzależnienie od systemu pomocy społecznej;
- złe warunki rozwojowe dla dzieci;
- złe warunki mieszkaniowe.

Osoby dotknięte problemem

- osoby bezrobotne;
- osoby z niepełnosprawnością lub długotrwale chore;
- osoby samotnie wychowujące dzieci.

Podsumowanie

Planowania lokalnych interwencji i działań w sferze usług społecznych opierać się musi na wykorzystaniu wniosków i rekomendacji sformułowanych na podstawie analizy danych ilościowych i jakościowych za lata 2021-2024 oraz dostępnych prognoz na lata 2025-2060, które przewidują potrzeby społeczne mieszkańców gminy Szemud. Należy w nich uwzględnić to, że:

- obserwuje się wysoki wzrost liczby mieszkańców gminy, co zwiększy zapotrzebowanie na usługi społeczne świadczone w lokalnej społeczności;
- lawinowo zwiększa się udział osób 60+/65+ (wiek poprodukcyjny) w strukturze demograficznej mieszkańców gminy;
- dominująca liczba osób korzystających z różnorodnych świadczeń pomocy społecznej to osoby samotne lub samotnie zamieszkujące gospodarstwo domowe, które nie mogące liczyć na codzienne i bezpośrednie wsparcie rodziny;
- dominującymi problemami, z którymi borykają się korzystający z wsparcia instytucji pomocy społecznej to niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba często spowodowana starością, które mają wpływ na zależność od innych osób lub instytucji - zwiększa to zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i asystenckie;
- obserwuje się wzrost liczby osób starszych, chorych, z niepełnosprawnością, mających trudności z dotarciem do poradni specjalistycznych, profilaktycznych i rehabilitacyjnych, które oczekują specjalistycznego wsparcia/usług w ich miejscu zamieszkania;
- rośnie zapotrzebowanie rodzin na różnorodne poradnictwo i wsparcie terapeutyczne, które powinno przyjąć formę lokalnych działań zdeinstytucjonalizowanych (grupy terapeutyczne, grupy wsparcia, Szkoły i Kluby Rodzica);
- zwiększa się liczba rodzin borykających się z problemami wychowawczymi i trudnościami w funkcjonowaniu, które wymagają wsparcia socjalnego i terapeutycznego.

Rekomendowane działania

Zintegrowane usługi społeczne

W ramach deinstytucjonalizacji usług w gminie Szemud rekomenduje się rozwój i zwiększenie oferty usług społecznych oraz stworzenie infrastruktury służącej realizacji działań na rzecz osób zagrożonych umieszczeniem w opiece instytucjonalnej. Te zintegrowane działania społeczne (utworzenie infrastruktury społecznej wraz z pakietem usług) mają zapewnić dostęp do wysokiej jakości usług społecznych poprzez utworzenie nowych mieszkań treningowych lub wspomagających oraz utworzenie miejsca/przestrzeni dziennej aktywności dla różnych grup społecznych, w tym seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami. Obecnie na terenie gminy nie funkcjonuje żadna dzienna forma wsparcia dla osób starszych oraz dla osób z niepełnosprawnością. Nie ma też mieszkań treningowych oraz wspomaganych dla osób w kryzysie bezdomności oraz młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą. Nie ma klubów wsparcia, grup samopomocowych, ani też miejsc do świadczenia usług opieki wytchnieniowej. Tylko stworzenie takiej infrastruktury społecznej umożliwi zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych na rzecz osób niesamodzielnych, zagrożonych wykluczeniem oraz ich opiekunów.

Usług społeczne świadczone na rzecz osób zależnych

Konieczne jest zatem zwiększenie dostępu do zdeinstytucjonalizowanych, spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych oraz zdrowotnych, które świadczone będą w lokalnej społeczności ze szczególnym uwzględnieniem osób dotkniętych wykluczeniem społecznym i zagrożonych ubóstwem. Organizowane być powinny usługi społeczne (opiekuńcze, specjalistyczne, asystenckie), warsztaty, zajęcia terapeutyczne oraz poradnictwo.

Ogromną trudnością dla osób starszych i niepełnosprawnych jest obniżający się poziom samodzielności oraz narastająca zależność od innych osób. Pojawia się coraz większe zapotrzebowanie na pomoc i wsparcie dla osób zależnych oraz stworzenie bezpiecznego i dostosowanego dla osób niesamodzielnych (bez barier architektonicznych) miejsca aktywności. W dziennym domu pomocy realizowane być powinny zajęcia animacyjne i terapeutyczne. Pozwoliłoby to na zagospodarowanie czasu wolnego, przeciwdziałanie samotności, otępieniu i depresji. Realizacja zajęć edukacyjnych, kulturalnych, kulinarnych i animacyjnych wydłuży aktywność osób zależnych oraz poprawi ich dobrostan. Zajęcia terapeutyczne i psychoterapeutyczne oraz przebywanie w grupie rówieśniczej pozytywnie wpływać będą na zmniejszanie napięć i poprawę umiejętności interpersonalnych. Celem tych wszystkich działań będzie zapewnienie możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i rekreacyjnym, pomimo ewentualnych ograniczeń wynikających z wieku, stanu zdrowia oraz niepełnosprawności. Poprawa jakości życia poprzez zapewnienie możliwości udziału w różnorodnych aktywnościach będzie miała wymiar społeczny (zachowanie zdrowia, sprawności intelektualnej) i ekonomiczny (zmniejszenie kosztów pomocy społecznej na rzecz opieki instytucjonalnej).

Wzrost potrzeb społecznych oraz zapotrzebowanie na specjalistyczne wsparcie seniorów wymaga organizacji spotkań z dietetykiem, kosmetykiem, prawnikiem, seksuologiem.

Umożliwi to nabycie świadomości, umiejętności i informacji pozwalających na lepsze funkcjonowanie tej grupy społecznej.

Usługi świadczone na rzecz opiekunów osób zależnych i niesamodzielnych

Rekomendowane jest prowadzenie warsztatów dla rodziców dzieci niepełnosprawnych oraz szkoleń dla opiekunów faktycznych, które zapewnią im niezbędne umiejętności i wiedzę potrzebną do skutecznego i odpowiedzialnego sprawowania opieki nad osobami niesamodzielnymi, starszymi lub z niepełnosprawnościami. Warsztaty i szkolenia zwiększać będą umiejętności opiekunów w zakresie pracy z osobami wymagającymi wsparcia (higiena, żywienie, podstawowe zabiegi pielęgnacyjne, pomoc w poruszaniu się) oraz edukować ich w zakresie pierwszej pomocy, rozpoznawania oznak chorób czy zachowania w sytuacjach nagłych.

Należy też organizować opiekę wytchnieniową, która pozwoli rodzicom/opiekunom osób zależnych na chwilowy wypoczynek, zadbanie o własne zdrowie fizyczne i psychiczne oraz pełnienia innych funkcji niż opieka nad osobą niesamodzielną. Rozwijane być powinny usługi asystenckie osób niepełnosprawnych wzmacniające ich samodzielność oraz aktywność społeczną i zawodową.

Usługi świadczone na rzecz rodziny zagrożonej kryzysem i wykluczeniem społecznym

Wskazane jest prowadzenie animacji, zajęć edukacyjnych i poradniczych dla młodych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przyczyni się to do zwiększenia dostępności usług społecznych i opiekuńczych, które służyć będą poprawie zdrowia publicznego i ograniczenia nierówności w dostępie do profilaktyki i opieki zdrowotnej. Organizowane być powinno poradnictwo dla rodziców tj. Szkoły Rodzica lub Kluby Rodzica. Celem tych zajęć będzie przygotowanie rodziców do budowania zdrowych, konstrukcyjnych relacji z dziećmi i młodzieżą poprzez rozwijanie umiejętności wychowawczych zgodnie z autoryzowanym stylem wychowania. Podczas zajęć uczestnicy będą mogli zdobyć wiedzę z zakresu rozwoju dziecka, komunikacji z dzieckiem, rozwiązywania konfliktów oraz pogłębić umiejętności z zakresu słuchania dziecka, udzielania wsparcia w trudnych sytuacjach, motywowania, stawiania wymagań i wyciągania konsekwencji, rozwiązywania konfliktów. Warsztaty pozwolą rodzicom na nawiązanie nowych kontaktów, dzielenie się doświadczeniami oraz udzielanie sobie wzajemnego wsparcia. Potrzeba realizacji tych usług społecznych wynika ze zmian dotyczących występowania nowych trendów związanych z wychowywaniem dzieci np. edukacja zdrowotna, kryzys zdrowia psychicznego, szybsza dojrzałość płciowa. W perspektywie długofalowej usługa ta ma prowadzić tworzenia prawidłowych relacji rodzinnych oraz minimalizowania błędów wychowawczych.

Należałoby organizować zajęcia z psychologiem, psychotraumatologiem, terapeutą uzależnień dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży zagrożonych kryzysami i uzależnieniami. Wskazane jest powołanie warsztatów dla osób współuzależnionych, których celem będzie pomoc w radzeniu sobie z trudnościami wynikającymi z relacji z osobą uzależnioną, ale również wsparcie w rozwoju osobistym, odzyskiwaniu kontroli nad własnym życiem i budowaniu

zdrowszych relacji z innymi. Podczas warsztatów uczestnicy będą mogli przepracować trudne doświadczenia, zrozumieją ich wpływ na swoje życie oraz znajdą sposoby radzenia sobie z nimi oraz nauczą się ustanawiać zdrowe granice i wyrażać swoje potrzeby w relacji z osobą uzależnioną. Planowane warsztaty oraz zajęcia pomogą osobom doświadczającym przemocy, współuzależnionym i rodzicom borykającym się z problemami wychowawczymi oraz opiekującymi się dziećmi z niepełnosprawnością rozwijać umiejętności i strategie radzenia sobie.

Realizowane być powinny warsztaty i zajęcia dla osób doświadczających przemocy, których celem będzie pomoc uczestnikom w przezwyciężeniu traumy i skutków przemocy oraz wyposażenie ich w umiejętności i wiedzę potrzebną do budowania bezpiecznego i zdrowego życia poza sytuacją przemocową. Podczas zajęć uczestnicy będą mogli zwiększyć świadomość na temat tego, co stanowi przemoc oraz jakie są dostępne zasoby i sposoby wsparcia.

Wskazana jest organizacja szkoleń dla rodziców borykających się z problemami wychowawczymi oraz opiekującymi się dziećmi z niepełnosprawnością, które powinny dostarczać praktycznych umiejętności i wiedzy, ale także pomagać rodzicom w budowaniu silniejszych więzi z dzieckiem, poprawie jakości życia całej rodziny oraz znalezieniu wsparcia i zrozumienia w społeczności. Planowane warsztaty dostarczą rodzicom wiedzy na temat konkretnej niepełnosprawności ich dziecka, jej konsekwencji dla rozwoju oraz dostępnych form wsparcia i terapii.

O skuteczności rekomendacji zawartych w lokalnej diagnozie może świadczyć fakt, że wszystkie one wpisują się w najważniejsze wytyczne dokumentów strategicznych szczebla regionalnego i centralnego. W procesie przygotowania programów wspierających seniorów, osoby z niepełnosprawnością i przewlekle chore oraz ich opiekunów należy szczególną uwagę zwrócić na: **[1]** kształtowanie pozytywnego postrzegania starości i niepełnosprawności; **[2]** uczestnictwo

w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej i sportowej; **[3]** promocję zdrowia, profilaktykę chorób, dostęp do diagnostyki, leczenie i rehabilitację; **[4]** zwiększanie bezpieczeństwa i przeciwdziałanie przemocy; **[5]** tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej; **[6]** działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze); **[7]** zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych osób niesamodzielnych; **[8]** zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych; **[9]** tworzenie sieci usług społecznych skierowanych do osób niesamodzielnych; **[10]** systemy wsparcia opiekunów tych osób.

Analiza zebranych danych stanowi uzasadnienie do wskazania, że ogólnym wyzwaniem na najbliższe lata jest przygotowanie całego społeczeństwa do skutków zachodzących obecnie zmian demograficznych, w tym wynikających ze starzenia się populacji, zmian struktury rodzin i gospodarstw domowych, wzrostu indywidualnych i społecznych problemów osamotnienia,

pogłębiających się kryzysów rodzinnych, a także zwiększenia w odsetka osób niesamodzielnymi, niepełnosprawnymi i zależnymi.

Źródła

- Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny – www.bdl.stat.gov.pl
- Komenda Powiatowa Policji w Wejherowie – www.wejherowo.policja.gov.pl
- Urząd Gminy Szemud – www.szemud.pl
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szemudzie – www.gops.szemud.pl
- Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne Szemud – www.gpk.szemud.pl
- Gminne Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Szemudzie – www.gcksir.szemud.pl
- Biblioteka Publiczna Gminy Szemud – www.biblioteka.szemud.pl
- Ocen Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Szemud – rok 2022, 2023, 2024
- Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej rok 2022, 2023
- Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szemud 2021-2030
- Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w Gminie Szemud za rok 2022, 2023, 2024
- Raport o stanie Gminy za rok 2022, 2023
- Prognoza ludności na lata 2023-2060, Główny Urząd Statystyczny
- Prognoza demograficzna ludności na lata 2014-2050 w województwie pomorskim, Urząd Statystyczny w Gdańsku
- Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, Bruksela. <http://deinstitutionalisationguide.eu/> (2012).
- Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050, Główny Urząd Statystyczny
- Bujnowska-Fedak M., Tomczak M, Innowacyjne aplikacje telemedyczne i usługi e-zdrowia w opiece nad pacjentami w starszym wieku, „Zdrowie publiczne i zarządzanie” 11(4), s. 302-3017. Warszawa (2014).
- Czekanowski P. Rodzina w życiu osób starszych i osoby starsze w rodzinie, w: B. Synak (red.), „Przegląd Socjologiczny” 62(2), s. 55-78 Gdańsk (2013).
- Franczyk E. Osoba starsza a kryzys we współczesnej rodzinie w ujęciu systemowym , „Horyzonty Wychowania”. 20(53), Krakowie (2021)
- Habel K., Bieniaszewski L. Wydolność opiekuńczo-pielęgnacyjna rodziny a stopień zaspokajania wybranych potrzeb zdrowotnych chorych po udarze mózgu, „Problemy pielęgniarstwa”, 17(4), s. 306-314. Warszawa (2009).
- Jurek J. Ekonomia starzejącego się społeczeństwa, Difin, Warszawa (2013).

- Kawa M, Kuźniar W., Skala zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym, „Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy”. Nr 51, 3/2017 Rzeszów (2017).
- Kielar M. Telemedycyna w geriatrici: opieka na dziś, wyzwanie dla jutra, „Ogólnopolski Przegląd Medyczny”, 4, s. 14-22. Warszawa (2015).
- Klimczuk A. Transfer technologii w kształtowaniu srebrnej gospodarki, w: Grzybowski, M. (red.), „Transfer wiedzy w ekonomii i zarządzaniu”, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Morskiej w Gdyni, Gdynia, s. 57-75. (2011).
- Szweda-Lewandowska Z. Wyzwania związane ze starzeniem się ludności w zakresie pomocy instytucjonalnej w Łodzi, „Acta Universitatis Lodzensisfolia Sociologica”, 35, s. 127-142, Łódź (2020).